

اصلاحات بازنشستگی؛ زمینه‌ها و پیامدها مروری بر تجربه اصلاحات در ۱۰ کشور منتخب

۲۴

گروه مطالعاتی اقتصاد کلان و سیاست‌گذاری اقتصادی
موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا
«نهاد پژوهشی صندوق بازنشستگی کشوری»

۱۳۹۶

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

اصلاحات بازنشستگی؛ زمینه‌ها و پیامدها

مروری بر تجربه اصلاحات در ۱۰ کشور منتخب

گردآوری و ترجمه:

سمانه گلاب

گروه اقتصاد کلان و سیاست‌گذاری اقتصادی

موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا

«نهاد پژوهشی صندوق بازنشستگی کشوری»

مؤسسه راهبردهای
بازنشستگی صبا

اصلاحات بازنشستگی؛ زمینه‌ها و پیامدها
مروری بر تجربه اصلاحات در ۱۰ کشور منتخب

گردآوری و ترجمه: سمانه گلاب

نویت چاپ: اول ۱۳۹۶

شماره مسلسل: ۲۴

کد گزارش: ۹۶۱۰۶۰۰۹

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۱/۱۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان اندیشه، کوچه اندیشه یکم،

پلاک ۲۹، طبقه دوم

کد پستی: ۱۵۶۹۷۵۵۶۱۵

دورنگار: ۰۲۱-۸۸۴۵۸۶۱۵

تلفن: ۰۲۱-۸۸۴۶۰۰۶۸

پست الکترونیک: info@saba-psi.ir

تارنما: www.saba-psi.ir

فهرست

یافته‌های منتخب.....	الف
مقدمه.....	۱
وضعیت ایران.....	۳
ایتالیا؛ حرکت به سمت نظام NDC، اصلاحات ۱۹۹۵.....	۱۲
مجارستان؛ خصوصی‌سازی جزئی، اصلاحات ۱۹۹۸.....	۱۸
ترکیه؛ نظام مزایای معین بهینه شده، اصلاحات ۱۹۹۹.....	۲۴
شیلی؛ خصوصی‌سازی کامل، اصلاحات ۱۹۸۱.....	۳۰
مکزیک؛ تغییرات ساختاری و خصوصی‌سازی، اصلاحات ۱۹۹۷.....	۳۶
ژاپن؛ تغییرات جزئی، نتایج کلان، اصلاحات ۲۰۰۰.....	۴۲
لهستان؛ حرکت به سمت نظام NDC، اصلاحات ۱۹۹۹.....	۴۷
سوئد؛ استقرار نظام NDC، اصلاحات ۱۹۹۹.....	۵۲
فرانسه، حرکت به سمت نظام مختلط، اصلاحات ۱۹۹۳ و ۲۰۰۳.....	۵۷
آرژانتین؛ برقراری نظام مختلط، اصلاحات ۱۹۹۳.....	۶۴
مقایسه ایران با کشورهای منتخب.....	۶۹
نتیجه‌گیری.....	۷۲
منابع.....	۷۴

یافته‌های منتخب

تجربه کشورها

بر اساس مطالعه ۱۰ تجربه اصلاحات چند عامل اصلی برای موفقیت در اصلاحات را می‌توان شناسایی کرد، این عوامل عبارت‌اند از:

ثبات در اقتصاد کلان: اگرچه برای کشورهایی مانند ترکیه، شیلی و آرژانتین اصلاحات بازنشستگی در شرایط بی‌ثباتی اقتصادی رقم خورده است اما برای سایر کشورها حتی در نرخ‌های رشد پایین نیز شرایط باثبات اقتصادی دیده می‌شود.

تدریجی بودن: به‌جز مورد شیلی در سایر کشورها اصلاحات پارامتریک به‌ویژه افزایش سن بازنشستگی به‌صورت تدریجی انجام شده که این موضوع پذیرش اصلاحات را راحت‌تر کرده است.

گفت‌وگوی اجتماعی: گفت‌وگوی اجتماعی، دخیل کردن کارفرمایان و کارگران در فرآیند تصمیم‌گیری، آگاه‌سازی عموم مردم از لزوم اصلاحات و تعدیل برنامه اصلاحات با نظر بازیگران این حوزه عاملی مهم در پیشبرد اقدامات اصلاحی است. حتی در کشوری مانند فرانسه و ایتالیا نیز در صورتی که نظر مثبت اتحادیه‌ها جلب نشود امکان پیشبرد اصلاحات وجود ندارد.

وجود بازنشستگی پایه در قالب کمک اجتماعی: حتی در کشورهایی با سطح توسعه‌یافتگی نزدیک به ایران نیز حداقلی از درآمد برای سالمندان فاقد حقوق بازنشستگی در نظر گرفته شده است.

خدمات درمانی: در کشورهای توسعه‌یافته سهم دولت در تأمین این هزینه به میزان قابل ملاحظه‌ای نسبت به کشورهای در حال توسعه بالاست؛ و این موضوع باعث افزایش سطح رفاه سالمندان حتی در سطح حقوق یکسان می‌شود. از این رو نمی‌توان اصلاحات بازنشستگی را بدون توجه به سیاست‌های حوزه سلامت پیش برد.

مقدمه

بحران یا به عبارت برخی مسئولان ابرچالش صندوق‌های بازنشستگی در ایران باعث شده لزوم اصلاحات در نظام بازنشستگی کشور بیش از پیش مطرح باشد. البته تغییر در سیستم‌های بازنشستگی موضوعی مختص به ایران نیست؛ از دهه ۱۹۸۰ بسیاری از کشورها اصلاحات در این حوزه را در دستور کار قرار داده‌اند، برخی از این اصلاحات کلیت نظام بازنشستگی را تغییر داده است و در برخی دیگر برخی پارامترهای تعیین‌کننده در پایداری مالی سیستم‌ها متناسب با تغییرات جمعیتی دگرگون شده‌اند. تجربه‌های کشورهای می‌تواند برای سیاست‌گذاران و کارشناسان نظام رفاهی مفید باشد. شناخت زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی و ویژگی‌های نظام رفاهی که منجر به اجرای اصلاحات شده است نشان می‌دهد چالش‌های اصلی در نظام بازنشستگی کشور کجاست و شرایط عمومی پیشبرد اصلاحات باید چگونه باشد. از طرف دیگر مطالعه روند پیشبرد اصلاحات

(تدریجی بودن یا دفعی بودن، جامعه مؤثر از اصلاحات، سیستم‌های تکمیلی و پایه رفاهی و...) و نتیجه حاصل از آن نیز می‌تواند کمک کند تا برای اجرای اصلاحات مسیر کم‌هزینه‌تری انتخاب شود. در گزارش پیش رو تلاش شده برخی متغیرهای کلیدی مرتبط با پیش‌زمینه اصلاحات، شیوه اصلاحات و درنهایت وضعیت فعلی سیستم بازنشستگی در کشورهای منتخب ارائه شود.

این متغیرها در قالب پنج گروه (شاخص‌های کلان، رفاهی، حاکمیتی، بازار کار، بیمه‌ای) تقسیم‌بندی شده‌اند و درنهایت در هر کشور وضعیت فعلی نظام بیمه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. برای این بررسی ۱۰ کشور ایتالیا، مجارستان، ترکیه، شیلی، مکزیک، ژاپن، آرژانتین، لهستان، سوئد و فرانسه انتخاب شده‌اند. درنهایت شاخص‌های منتخب برای ایران نیز برآورد شده و وضعیت ایران در مقایسه با ۱۰ کشور مورد بررسی ارزیابی شده است.

وضعیت ایران

شرایط اقتصاد کلان: رشد اقتصادی در ایران بی‌ثبات است و تورم آن بین کشورهای مورد بررسی در بیشترین سطح و درآمد سرانه در کمترین سطح است. سهم دولت از مخارج بهداشت و سلامت: ایران در این شاخص بین کشورهای مورد بررسی کمترین رتبه را دارد. در این شاخص ایران تقریباً در سطح کشورهای با درآمد پایین قرار می‌گیرد.

شاخص‌های بازار کار: ایران بین کشورهای مورد بررسی نامطلوب‌ترین شرایط را در بازار کار دارد. نرخ بیکاری زنان و مردان در ایران نسبت به سایر کشورها بالاتر و نرخ مشارکت پایین‌تر است. مشارکت سالمندان (افراد بین ۵۵ تا ۶۴ سال) نیز در پایین‌ترین سطح بین کشورهای مورد بررسی است. **کسری بودجه:** کسری بودجه در ایران نسبت به دیگر کشورهای بررسی شده در سطح متوسط قرار دارد.

نسبت مخارج مستمری بازنشستگی به تولید ناخالص داخلی: در این شاخص ایران پس از شیلی و مکزیک کمترین سهم را دارد. سن بازنشستگی: سن بازنشستگی در ایران نسبت به دیگر کشورهای بررسی شده از همه پایین‌تر است.

نرخ وابستگی و سهم جمعیت سالمند از کل جمعیت: در این دو شاخص ایران بین کشورهای بررسی شده بهترین وضعیت را دارد (هر دو شاخص در پایین‌ترین سطح نسبت به دیگر کشورها هستند).

متوسط حقوق نیروی کار: در این شاخص (محاسبه شده بر اساس برابری قدرت خرید) ایران رتبه ۹ را بین ۱۱ کشور دارد و جزو حقوق‌های پایین محسوب می‌شود. نرخ جایگزینی: ایران بالاترین نرخ جایگزینی را بین این کشورها داراست.

متوسط حقوق بازنشستگی (صندوق بازنشستگی کشوری): با توجه به نرخ جایگزینی بالا رتبه ایران در این شاخص بالاتر از متوسط حقوق نیروی کار است و در رتبه ۵ قرار می‌گیرد.

خلاصه یافته‌ها بر مبنای اعداد و ارقام در جدول‌های ۱ تا ۳ ارائه شده است.

جدول ۱- مقایسه وضعیت کشورها در شاخص های منتخب در زمان اصلاحات

آرژانتین	فراتسه		سوئد	لهستان	ژاپن	مکزیک	شیلی	ترکیه	مجارستان	ایتالیا	نام کشور متغیر	
	۲۰۰۳	۱۹۹۳									سال	
سیستم مختلط	پارامتری + حرکت به سمت نظام مختلط		NDC	NDC	اصلاح پارامتری	خصوصی سازی	خصوصی سازی کامل	DB پهنه شله	خصوصی سازی جزئی	NDC	نوع تغییر	
۵۸	۰.۸	-۰.۶	۴۵	۴۶	۲.۸	۶.۹	۶.۵	-۳.۴	۴.۲	۲.۹	رشد (درصد)	
۴.۲	۲.۱	۲.۱	۰.۴۵	۷.۳	-۰.۶	۲۰.۶	۱۹.۷	۶۴.۹	۱۴.۲	۵.۲	تورم (درصد)	
۷۹۵۳	۳۹۱۸۳	۳۹۹۲۲	۴۳۷۴۱	۸۰۶۸	۴۲۱۶۹	۷۹۹۹	۵۵۰۰	۷۸۴۲	۹۷۰۲	۳۲۸۲۹	تولید سرانه (دلار ثابت ۲۰۱۰)	
۵۹.۷	۷۸	۷۹	۸۶	۷۱.۱	۸۱	۴۴.۷	-	۶۱.۱	۷۴.۸	۷۰.۷	سهم نولات از مخارج بهداشت (درصد)	

آرژانتین	فرانسه		سوئد	لهستان	ژاپن	مکزیک	شیلی	ترکیه	مجارستان	ایتالیا	نام کشور متغیر	
	۳۸.۷	۳۶.۶	۶۸.۵	۳۵.۱	۶۶.۴	۵۲.۵	-	۴۰.۱	۱۷.۵	۲۹.۶	مشارکت ۵۵-۶۴ (درصد)	بازار کار
۱۴۶	۹.۶	۱۳.۴	۶.۹	۱۳.۱	۴.۵	۶.۲	۵.۸ (۱۹۹۰)	۷.۴	۸.۱	۱۶	بیکاری زنان (درصد)	
۱۰.۷	۸.۱	۹.۷	۸.۳	۱۱.۶	۴.۹	۳	۵.۱ (۱۹۹۰)	۷.۸	۹.۶	۹.۱	بیکاری مردان (درصد)	
۶۰.۵	۵۶.۱	۵۵.۲	۶۲.۹	۵۵.۶	۶۲.۶	۶۱.۳	۵۳.۸ (۱۹۹۰)	۵۱.۷	۴۷.۸	۲۷.۳	مشارکت ۱۵+ (درصد)	
-	۳۱۲.۵	۳۷۴	۲۶۷.۹	۱۶۴.۷	۳۳۰.۱	۱۰۴.۲	-	-	۱۱۹.۷	۲۷۴.۱	متوسط حقوق ماهانه (ppp)	
راست میانه	لیبرال	سوسیال	سوسیال	مستقل	راست	میانه	راست	راست	راست	راست	گرایش نولت مجری	حاکمیتی و مالی
	مقابله با اتحادیه		-		-	-	وجود نداشت	-			گفت‌وگوی اجتماعی	
-	۷۸.۵	۶۶.۵	۷۳.۲	۴۶	۱۴۰.۵	۳۳.۵	-	۳۹.۷	۶۴.۶	۱۲۱.۲	بلای بخش عمومی به GDP (درصد)	
-	۳.۸	۶.۳	+۰.۷۶	۲.۲	-	-	-	-	۷.۴	۷.۲	کسری به GDP (درصد)	
-	۱۱.۷	۱۱.۴	۷.۱	۹.۳	۷.۲	۰.۶۸	-	۴.۶	۷.۶	۱۲.۹	مستمری بازنشستگی به GDP (درصد)	

ارژانتین	فرانسه		سوئد	لهستان	ژاپن	مکزیک	شیلی	ترکیه	مجارستان	ایتالیا	نام کشور متغیر	
	-	-									سن بازنشستگی زنان (سال)	بیمه ای
۵۵	-	-	-	۵۵	۶۵	۶۰ سال یا ۵۰۰ هفته کار	-	۳۸	۵۵	۵۵	سن بازنشستگی مردان (سال)	۶۰
۶۰	-	-	-	۶۰	۶۵	۶۷	-	۴۳	۴۷	۴۶	نسبت جمعیت ۶۵+ سال (درصد)	۱۶
۶۳	۵۳	۵۲	۵۶	۴۷	۴۳	۶۷	۶۳	۵۸	۱۵	۴۶		
۹	۱۶.۳	۱۴.۷	۱۷	۱۲	۱۷	۵	۵	۶				

جدول ۲- مقایسه وضعیت کشورها در شاخص‌های منتخب در زمان حاضر (۲۰۱۶)

نام کشور	نرخ جایگزینی (درصد)	متوسط حقوق (PPP)	متوسط حقوق بازنشستگی (تخمینی) (PPP)	حداقل حقوق بازنشستگی (PPP)	
				آزمون وسع	حقوق پایه
ایتالیا	۸۳.۱	۳۵۴۶	۳۹۲۱	۶۷۴	۱۱۱۵
مجارستان	۵۸.۷	۲۰۶۴	۱۲۱۲	دارد	۲۱۳+ حقوق مرتبط با درآمد
ترکیه	۶۹.۶	۲۲۸۸	۱۵۹۹	۲۱۷ (آزمون وسع)	۹۶۰ (کارگران) ۶۵۳ (خویش فرما) ۱۲۱۸ (کارمندان)
شیلی	۳۱.۱	۱۷۱۰	۵۳۲	۲۴۰	۷۷۹
مکزیک	۲۶.۴	۱۱۰۶	۲۹۲	۶۸	۳۲۳
ژاپن	۳۴.۶	۴۱۷۴	۱۴۴۴	۷۲۹	۶۳۷
لهستان	۳۱.۶	۲۳۴۲	۷۴۰	۵۸۸	-
سوئد	۵۵.۸	۳۹۱۷	۲۱۸۵	۸۸۷	-
فرانسه	۶۰.۵	۳۹۶۳	۲۳۹۷	۱۰۰۰	۷۸۶+ حقوق مرتبط با درآمد
آرژانتین	۷۱.۶	۲۵۳۹	۱۸۱۱	۱۷۵	۴۱۹

جدول ۳- مقایسه ایران با کشورهای مورد بررسی و رتبه ایران در شاخص‌های منتخب

عنوان		مقدار	رتبه در مقایسه با کشورها در زمان اصلاحات	رتبه در مقایسه با کشورها در حال حاضر (۲۰۱۶)
رشد اقتصادی	بانفت	۱۲.۵	۱	۱
	بدون نفت	۳.۳	۷	۱
تورم		۹	۵	۱۱
درآمد سرانه به دلار ۲۰۱۰		۶۷۳۳	۱۰	۱۱
سهم دولت از مخارج بهداشت (درصد)		۴۱.۲	۱۰ از ۱۰	۱۱
مشارکت ۵۵-۶۴ (درصد)		۲۸	۷ از ۸	۱۱
بیکاری زنان (درصد)		۱۸.۷	۱	۱
بیکاری مردان (درصد)		۹.۶	۳	۱
مشارکت ۱۵+ (درصد)		۴۴.۱	۱۱	۱۱

رتبه در مقایسه با کشورها در حال حاضر (۲۰۱۶)	رتبه در مقایسه با کشورها در زمان اصلاحات	مقدار	عنوان
۴	۶	۲.۱	کسری بودجه به GDP
۳ از ۱۰	۳ از ۹	۴.۹	مستمری بازنشستگی به GDP
۱۱	۱۰	۴۹ متوسط	سن بازنشستگی زنان (سال)
۱۱	۱۰	۵۰	سن بازنشستگی مردان (سال)
۱۱	۱۱	۴۰	نرخ وابستگی (درصد)
۱۱	۱۱	۵	سهم جمعیت ۶۵+ (درصد)
۱	-	۰.۹۳	نرخ جایگزینی
۹	۵ از ۸	۱۹۵۶	متوسط حقوق ماهانه (ppp)
۵	-	۱۸۲۰	متوسط حقوق بازنشستگی ماهانه (ppp)

شاخص‌های منتخب

شاخص‌های کلان

زمانی که در یک اقتصاد اصلاحات مهمی مانند اصلاحات بازنشستگی در دستور کار قرار دارد، باید به بستر کلان اقتصادی که امکان پیشبرد اصلاحات را فراهم می‌کند توجه داشت. شرایط رکودی اقتصاد که در آن بازار کار با چالش روبه‌روست و وضعیت تورمی که در آن قدرت خرید جامعه (و به دنبال آن بازنشستگان) کاهش می‌یابد و شاخص‌بندی دستمزدها و مستمری‌های بازنشستگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، شاید زمینه مناسبی برای پیشبرد اصلاحات بازنشستگی نباشد. به همین منظور در بخش شاخص‌های کلان اقتصادی متوسط سه متغیر رشد اقتصادی، تورم و درآمد سرانه به قیمت ثابت (دلار ۲۰۱۰) در سه بازه زمانی سه سال قبل از اصلاحات، دوره اصلاحات (سال قبل از اصلاحات، سال اصلاح و سال بعد از آن) و سه سال بعد دوره اصلاحات به تفکیک محاسبه شده است.

شاخص‌های رفاهی

نظام بازنشستگی یک کشور را نمی‌توان جدا از سیستم رفاهی کشور بررسی و تحلیل کرد. برای مثال رابطه‌ای مستقیم بین سیستم سلامت یک کشور و وضعیت رفاه سالمندان وجود دارد. اگر در یک نظام سلامت بار بیشتر هزینه‌های این حوزه به خانوارها تحمیل شود یا فقر در خانوارهای دارای سالمند افزایش می‌یابد یا نظام بازنشستگی مجبور است با افزایش میزان مستمری بازنشستگی و ارائه خدمات سلامت مکمل بار نظام سلامت را به دوش بکشد. از طرفی هرچه در یک نظام اقتصادی افراد بیشتری زیر خط فقر باشند امکان پس‌انداز فردی برای دوره سالمندی کمتر است و به همین دلیل در دوره‌ای که فرد از بازار کار خارج می‌شود نیاز بیشتری به خدمات رفاهی برای تأمین حداقل‌های خود خواهد داشت. در بخش شاخص‌های رفاهی آمار مربوط به سه شاخص درصد جمعیت زیر خط فقر - بر مبنای درآمد کمتر از ۵.۵ دلار در روز (PPP) - درصد جمعیت تحت پوشش بیمه و سهم مخارج عمومی سلامت از کل مخارج سلامت به‌عنوان سه شاخص مهم در حوزه رفاه که ارتباط بیشتری با سیستم بازنشستگی دارند، ارائه شده است.

شاخص‌های بازار کار

نظام بازنشستگی و بازار کار ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند هرچه سطح دستمزد در یک اقتصاد بالاتر باشد، افراد بیشتری در بازار کار مشارکت کنند و نرخ بیکاری پایین‌تر باشد ورودی منابع به صندوق‌های بازنشستگی بیشتر خواهد بود که این موضوع ارتباط مستقیم با حفظ پایداری مالی صندوق‌ها دارد. به همین دلیل در بخش شاخص‌های بازار کار ۳ متغیر بیکاری (به تفکیک جنسیت)، نرخ مشارکت در بازار کار و متوسط دستمزد بر مبنای برابری قدرت خرید گردآوری شده است. در کنار این موارد شاخص دیگری که می‌تواند اطلاعات مهمی در زمینه بازار

کار و نظام بازنشستگی به‌دست دهد، سهم مشارکت افراد بین ۵۵ تا ۶۴ سال در بازار کار است. این بازه سنی به‌نوعی تفکیک بین نظام بازنشستگی و سالمندی را به‌دست می‌دهد. در حال حاضر ۶۵ سالگی به‌عنوان سن سالمندی پذیرفته شده است، اما در بسیاری از کشورها سن بازنشستگی پایین‌تر از سن سالمندی است هرچه مشارکت افراد پیش از ۶۴ سال در بازار کار بیشتر باشد می‌توان این برداشت را داشت که نظام بازنشستگی و سالمندی به یکدیگر نزدیک شده‌اند. این شاخص نیز در ادامه شاخص‌های بازار کار ارائه شده است.

شاخص‌های حاکمیتی

علاوه بر زمینه‌های اقتصادی اصلاحات در نظام بازنشستگی، شیوه اجرای اصلاحات و فرآیند سیاسی حاکم بر روند اصلاحات نیز در انتخاب مسیر سیاست‌گذاری و نتایج حاصل از سیاست‌ها اثرگذار است. تجربه جهانی نیز نشان داده پیش بردن روند اصلاحات هم در فضای کاملاً دموکراتیک و هم در فضای کاملاً استبدادی انجام شده و البته نتایج یکسانی به دنبال نداشته است. به همین دلیل در این بخش برخی مشخصات سیاسی در سال اجرای اصلاحات بررسی شده است. رئیس دولت پیش برنده اصلاحات، گرایش سیاسی آن، وجود یا عدم وجود گفت‌وگوی اجتماعی در مسیر اصلاحات، اطلاعاتی است که برای این بخش استخراج شده است. علاوه بر این مسائلی مانند بدهی بخش عمومی، کسری بودجه و نسبت مخارج بازنشستگی پرداختی به تولید ناخالص داخلی نیز از آنجایی که می‌توانند عاملی برای اصلاح نظام مالی و کاهش مخارج دولت باشد در این بخش بررسی شده‌اند.

شاخص‌های بیمه‌ای

نرخ وابستگی، سن بازنشستگی و امید به زندگی در ۶۵ سالگی از مهم‌ترین شاخص‌ها در اصلاحات پارامتریک در نظام‌های بازنشستگی است. هرچه نرخ

وابستگی بالاتر باشد و افراد مدت طولانی‌تری عمر کنند این انتظار وجود دارد که سن بازنشستگی افزایش یابد. مقایسه این شاخص در کشورهای مختلف در دوره‌ای که اصلاحات (ساختاری یا پارامتریک) را در دستور کار قرار داده‌اند نشان می‌دهد که فرآیند اصلاحات در کشورها تا چه اندازه متأثر از متغیرهای جمعیت شناختی و بازار کار بوده است.

شاخص‌های فعلی نظام رفاهی

درنهایت در بخش آخر با مروری بر سیستم فعلی نظام بیمه‌ای دو معیار مهم رفاهی در نظام بازنشستگی یعنی متوسط و حداقل حقوق بازنشستگی برای کشورهای مختلف استخراج شده است. برخی کشورها نه تنها حداقل حقوقی برای بازنشستگانی که حق بیمه پرداخت کرده‌اند دارند، که برای هر سالمندی که کمتر از میزانی مشخص درآمد دارد، مستمری پایه‌ای را تأمین می‌کنند. در این بخش هر دو نوع حداقل حقوق بر مبنای برابری قدرت خرید برآورد شده است. علاوه بر این برای اینکه مقایسه بهتر فراهم شود میانگین حقوق بازنشستگی به واحد دلار (برابری قدرت خرید) تبدیل شده است.

ایتالیا؛ حرکت به سمت نظام NDC

اصلاحات ۱۹۹۵

نظام بازنشستگی و پرداخت مستمری در ایتالیا از سال ۱۹۱۹ ایجاد شد و این کشور در زمینه بازنشستگی یکی از کشورهای پیشگام محسوب می‌شود. نظام مستمری در این کشور از ابتدا بر اساس مدل بیسمارکی بود و اصلاحات نیز در همین چارچوب پیش برده می‌شد به‌طوری که پیش از اصلاحات دهه ۱۹۹۰ بیشتر تغییرات در این سیستم با دو هدف گسترش سطح پوشش و معرفی طرح‌های مبتنی بر آزمون وسع لحاظ شده بود. این نظام بیش از ۶۰ سال بدون تغییرات اساسی پایدار ماند اما به تدریج مشکلات آن آشکار شد. یکی از این اشکالات، پراکندگی در سیستم بازنشستگی و مقررات پیچیده بود. نظام بازنشستگی ایتالیا در ۱۹۸۰ شامل ۵ طرح اصلی می‌شد، دو طرح اصلی کارگران بخش عمومی و بخش خصوصی را تحت پوشش قرار می‌داد و سه طرح دیگر مربوط به خویش‌فرمایان، کشاورزان، صنعتگران، دلان و فروشندگان بود. اشکال دیگر این نظام بالا بودن مخارج بازنشستگی عنوان شد؛ پژوهش‌های انجام شده در آن زمان نشان می‌داد در بهترین حالت مخارج مستمری در سال ۱۹۸۵ به ۱۱.۷ درصد از GDP رسید که در آن زمان نسبت به کشورهای مشابه رقم بالایی به شمار می‌رفت. این آمارها باعث شد از همین دوره تمام وزرای کار و رفاه بر اصلاحات در سیستم بازنشستگی تأکید کنند؛ اما اصلاحات لازم در سیستم به دلیل مشکلات سیاسی تا اواسط دهه ۱۹۹۰ به تعویق افتاد. در دهه ۹۰ بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش بدهی دولت دو عامل پیشبرد اصلاحات بود. کاهش ارزش پول ایتالیا در سال ۱۹۹۲ و خروج این کشور از نظام پولی اتحادیه اروپا (EMS) نیز بحرانی ایجاد کرد که در نتیجه آن اصلاحات مالی الزامی شد. این اصلاحات در نهایت نظام بازنشستگی در ایتالیا را به نظام NDC تغییر داد. ساز و کار نظام NDC در این کشور به این گونه است که حق بیمه‌های پرداختی به‌طور مجازی در حساب‌های انفرادی تجمع و با میانگین

نرخ رشد اقتصادی ۵ ساله شاخص‌بندی می‌شوند. مبلغ تجمیع‌شده نهایی در زمان بازنشستگی با توجه به سن فرد به مبلغ ماهانه مستمری تبدیل می‌شود. نکته مهم درباره اصلاحات ۱۹۹۰ در ایتالیا این بود که افراد در معرض بازنشستگی را کمتر تحت تأثیر قرار می‌داد. تازه‌واردان به بازار کار همه تحت پوشش سیستم جدید قرار می‌گرفتند افرادی که ۱۸ سال یا بیشتر سابقه پرداخت حق بیمه داشتند در نظام قدیم باقی می‌ماندند و افرادی که کمتر از ۱۸ سال سابقه داشتند با شرایطی نظام جدید را می‌پذیرفتند. علاوه بر این در کنار این اصلاحات، حقوق بازنشستگی اجتماعی و پرداخت‌های تکمیلی لغو شد و یک طرح یکپارچه جدید مبتنی بر آزمون استطاعت برای همه سالمندانی که درآمد جایگزین نداشتند در نظر گرفته شد.^۱

شاخص‌های کلان^۲

ایتالیا در دهه ۱۹۸۰ نسبت به دهه قبل دوران باثبات‌تری از رشد اقتصادی و تورم را تجربه کرد. این شرایط امکان اصلاحات اقتصادی را در دهه ۱۹۹۰ برای این کشور فراهم کرد. در دوران اصلاحات نیز اگرچه در یک سال رشد منفی تجربه شد اما در دیگر سال‌ها رشد اقتصادی مثبت رقم خورد و تورم نیز روند کاهنده داشت. تولید سرانه به قیمت ثابت در این دوران افزایش نشان می‌دهد.

رشد اقتصادی (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل از اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۰.۴	۲	۱۶	۵.۲	۳.۴	۱۸	۳۱۳۳۵	۳۲۶۶۰	۳۴۳۶۹

۱. مطالب این بخش از مقاله «تغییر ساختار صندوق‌های مستمری ایتالیا: از بن‌بست سیاست‌ها تا اصلاحات جامع» نوشته ماریوزو فرارا و متیو جسونولا استخراج شده است.

۲. شاخص‌های مورد استفاده در این گزارش از منابع متفاوتی استخراج شده است، برای جلوگیری از تکرار، در پایان گزارش مرجع برآورد داده‌ها ذکر شده است

شاخص‌های رفاهی

درباره شاخص‌های رفاهی ایتالیا در زمان اصلاحات اطلاعات کافی در دسترس نیست، اما آمار موجود در زمینه بهداشت نشان می‌دهد ۷۰.۷ درصد از هزینه‌های بهداشت توسط بخش عمومی تأمین می‌شود. این نسبت در بین کشورهای OECD در حد متوسط ولی قابل قبول است.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
زمان اصلاحات	۲۰۱۶	زمان اصلاحات	۲۰۱۶	زمان اصلاحات	۲۰۱۶
-	۱۶	-	-	۷۰.۷	۷۵.۶

شاخص‌های بازار کار

آمار نشان می‌دهد در زمان اصلاحات ایتالیا، نرخ مشارکت سالمندان در بازار کار نسبت به دیگر کشورهای توسعه‌یافته پایین‌تر بوده؛ اگرچه این نسبت به تدریج بهبود یافته است. علاوه بر این هم در زمان اصلاحات و هم در دوره فعلی، ایتالیا نسبت به متوسط OECD نرخ مشارکت پایین‌تر در بازار کار و نرخ بیکاری بالاتر را تجربه کرده است. همچنین سطح دستمزد در این کشور در سطح متوسط OECD بوده است و از بین ۳۳ کشور در رتبه ۱۷ قرار دارد.

جغرافیا	نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		متوسط دستمزد (PPP)
	زمان اصلاحات	۲۰۱۶	زمان اصلاحات	۲۰۱۶	زمان اصلاحات	۲۰۱۶	زمان اصلاحات	۲۰۱۶	زمان اصلاحات
ایتالیا	۲۹.۶	۵۳.۴	۱۶	۱۳	۹.۱	۱۰.۷	۴۷.۳	۴۸.۶	۲۷۴۱
OECD	۵۰.۲	۶۲	۷.۸	۶.۴	۶.۴	۵.۹	۶۰.۲	۵۹.۸	

شاخص‌های حاکمیتی و مالی

یکی از شاخص‌های مهمی که بر مبنای آن استدلال می‌شد در ایتالیا اصلاحات بازنشستگی یک ضرورت است، نسبت مخارج بازنشستگی به تولید ناخالص داخلی بود. متوسط این سهم در دوره اصلاحات برای کشورهای OECD تنها ۶.۹ درصد بود اما برای ایتالیا به ۱۲.۹ رسیده بود.

اصلاحات بنیادین در نظام بازنشستگی ایتالیا طی دو دوره انجام شد. دوره نخست مربوط به سال ۱۹۹۲ و نخست‌وزیری جولیانو آماتو بود. در این دوره ایتالیا درگیر بحران کاهش ارزش پول ملی بود که در کنار فشارهای بیرونی، اصلاحات در حوزه مالی و بازنشستگی را الزامی می‌کرد. با این حال آماتو پیشبرد اصلاحات را منوط به مذاکره با بازیگران اجتماعی کرد. اصلاحات وی سه محور اصلی را دنبال می‌کرد: طولانی کردن دوره لازم برای محاسبه حقوق پایه بازنشستگی، افزایش سن بازنشستگی از ۶۰ به ۶۵ سال و افزایش دوره پرداخت حق بیمه از ۳۰ به ۳۵ سال. این اصلاحات در نهایت با حمایت اتحادیه‌های کارگری به اجرا درآمد اما پژوهش‌ها نشان می‌داد هنوز اقدامات جدی‌تری برای اصلاح نظام بازنشستگی نیاز است. اصلاحات دوم در ایتالیا در دوره برلوسکونی پیش گرفته شد، برخلاف آماتو، برلوسکونی به دنبال جلب حمایت اتحادیه‌ها نبود و آن‌ها را با سلاح مداخله رادیکال در نظام بازنشستگی و خصوصی‌سازی تهدید می‌کرد، با این هدف که اتحادیه‌ها به اصلاحات جزئی‌تر تن دهند. اصلاحات برلوسکونی سه هدف اصلی داشت: کاهش انگیزه‌های بازنشستگی پیش از موعد به وسیله کاهش سه درصدی مزایا به ازای هر سال کمتر از سن قانونی بازنشستگی، کاهش نرخ انباشت از ۲ به ۱.۷۵ و جایگزینی نظام شاخص‌بندی مبتنی بر قیمت با نظام شاخص‌بندی مبتنی بر تورم. موارد اول و دوم افراد مسن در آستانه بازنشستگی و مورد سوم بازنشستگان را تحت تأثیر قرار می‌داد. اطلاع از این

اصلاحات اعتصابات گسترده‌ای در ایتالیا ایجاد کرد و در ۱۲ نوامبر آن سال یک میلیون کارگر دست به اعتصاب زدند. در نهایت پارلمان دولت را مجبور به عقب‌نشینی کرد و در ۲۲ دسامبر برلوسکونی از سمت خود استعفا داد.

اصلاحات بعدی که اصلاحات جامع‌تری نیز بود در سال ۱۹۹۵ و دوران نخست‌وزیری لامبرتو دینی انجام شد. دینی با اتکا به تجربه آماتو و برلوسکونی، مذاکره با اتحادیه‌ها را جدی گرفت و حتی پیش‌نویس اصلاحات را به رفراندوم گذاشت. اصلاحات دینی نظام بازنشستگی ایتالیا را به یک نظام NDC تغییر داد.

رئیس دولت اجراکننده	گرایش	گفت‌وگوی اجتماعی	بدهی بخش عمومی (درصد از GDP)		کسری بودجه (درصد از GDP)		نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)	
			در سال اصلاحات	۲۰۱۵	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
جولیانو آماتو	سوسیال	وجود داشت (موفقیت در اجرا)	-	۱۵۶.۹		۲.۵		۱۶.۲
سیلویو برلوسکونی	لیبرال	نبود (شکست در اجرا)	-					
لامبرتو دینی	راست میله	وجود داشت (موفقیت در اجرا)	۱۳۱.۲		۷.۲		۱۲.۹	

شاخص‌های بیمه‌ای

اصلاحات در ایتالیا در دوره‌ای انجام شد که سهم جمعیت سالمند در این کشور به نسبت بالا بود (از هر ۱۰۰ نفر ۱۶ نفر بالای ۶۰ سال). سن بازنشستگی در این کشور اگرچه در دوره اصلاحات نسبت به کشورهای دیگر سن پائینی نبود اما به دلیل بحران مالی سیستم، افزایش این سن در دستور کار اصلاحات قرار گرفت. امید به زندگی در سن ۶۵ سالگی در دوره اصلاحات نشان می‌داد که به‌طور متوسط زنان ۲۹.۹ سال و مردان ۲۰.۸ سال (تخمینی و بدون در نظر گرفتن وراثت)

حقوق بازنشستگی دریافت می‌کردند. در حال حاضر این دو عدد به ترتیب به ۱۹.۵ و ۱۶.۲ سال کاهش یافته است.

نرخ وابستگی (درصد)		سهم جمعیت سالمند (درصد)		سن بازنشستگی (سال)		امید به زندگی در ۶۵ سالگی (سال)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
مرد	۴۶	مرد	۱۶	مرد	۶۰	مرد	۱۸.۹
زن	۵۷	زن	۳۲	زن	۶۶.۷	زن	۱۹.۹
مرد	۴۶	مرد	۱۶	مرد	۶۶.۷	مرد	۱۸.۹
زن	۵۷	زن	۳۲	زن	۶۶.۷	زن	۱۹.۹

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

اصلاحات بازنشستگی سال ۲۰۱۱، درپچه منعطفی از بازنشستگی را بین ۶۲ تا ۷۰ سالگی پیش روی افراد در سن بازنشستگی قرار داد. مستمری‌های سالمندی با حداقل ۲۰ سال سابقه حق بیمه به فرد تعلق می‌گیرد. بر اساس سیستم قدیمی بازنشستگی (DB)، افراد با حقوق بازنشستگی مشارکتی پایین‌تر از یک سطح حداقل (ماهانه ۵۰۰,۸۸ یورو در سال ۲۰۱۴) استحقاق بهره‌مندی از پرداخت‌های اجتماعی (مکمل مستمری حداقل) را دارند. افراد فاقد مزایای بازنشستگی نیز می‌توانند مزایای کمک اجتماعی معاف از مالیات مبتنی بر آزمون استطاعت را از ۶۵ سالگی تحت عنوان کمک هزینه اجتماعی سالمندی درخواست کنند.^۱

نرخ جایگزینی (درصد)		متوسط دستمزد		متوسط حقوق بازنشستگی ^۱		حداقل حقوق بازنشستگی ماهانه	
یورو	برابری	یورو	برابری	یورو	برابری	یورو	برابری
قدرت خرید	قدرت خرید	قدرت خرید	قدرت خرید	(برآوردی)	قدرت خرید	قدرت خرید	قدرت خرید
۲۵۵۳	۳۵۴۶	۲۱۲۱	۲۹۲۱	۴۸۵ (آزمون وسع)	۶۷۴	۸۰۳.۴	۱۱۱۵

۱. این تخمین از حاصل ضرب نرخ جایگزینی در متوسط حقوق نیروی کار به دست آمده است.

مجارستان؛ خصوصی سازی جزئی

اصلاحات ۱۹۹۸

نظام بازنشستگی در مجارستان در سال ۱۹۴۹ و بر مبنای شیوه PAYG تأسیس شد و کم کم گسترش یافت، به طوری که در میانه دهه ۱۹۸۰ پوشش جمعیت شاغل و واجدین شرایط بازنشستگی نسل های قدیم تقریباً به ۱۰۰ درصد رسید. پس از فروپاشی شوروی اصلاحات در سیستم بازنشستگی این کشور در دستور کار قرار گرفت که این اصلاحات تا حد زیادی متأثر از تحولات بازار کار بود. تا سال ۱۹۹۰ جمعیت فعال اقتصادی در مجارستان تقریباً به طور کامل مشغول به کار بودند و سطح بیکاری پایین بود، با فروپاشی شوروی و تحولات ناشی از آن، بیکاری در این کشور افزایش چشمگیر داشت به طوری که اشتغال در سن ۳۰ سالگی از حدود ۱۰۰ به ۶۰ درصد و اشتغال سالمندان بیش از ۶۰ سال از ۸۰ به زیر ۳۰ درصد کاهش یافت. این تغییرات در بازار کار از دو مسیر به نظام بازنشستگی ضربه زد، از یک سو تعداد بیمه پردازان کاهش یافت و از سوی دیگر بازنشستگی به عنوان راه فرار از بیکاری برای هزاران نفر از مردم به کار گرفته شد. حتی دولت ها برای مقابله با بیکاری تسهیل شرایط بازنشستگی را دنبال می کردند. این تغییرات باعث کسری در نظام بازنشستگی شد که برای جبران آن دو راه وجود داشت، نخست کاهش مستمری ها از طریق تغییر درآمد مشمول بازنشستگی و دوم تغییر فرمول شاخص بندی مستمری. هر دو روش در نهایت اعمال شد به طوری که بین سال های ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۶ میانگین مستمری حقیقی ۳۰ درصد ارزش خود را از دست داد. در کنار تغییرات پارامتریک نظام بازنشستگی در مجارستان اصلاحات ساختاری را نیز تجربه کرد و خصوصی سازی جزئی در نظام بازنشستگی اعمال شد به طوری که از سال ۱۹۹۸، ۲۵ درصد از حق بیمه کارگران به صندوق های بازنشستگی خصوصی انتقال یافت. سیستم جدید یک سیستم سه لایه متشکل از لایه عمومی اجباری، لایه خصوصی اجباری و لایه

خصوصی اختیاری بود. عضویت در سیستم جدید برای کارگرانی که قبلاً استخدام شده بودند اختیاری بود و تا سال ۲۰۰۰ فرد می‌توانست انتخاب کند در سیستم عمومی بماند یا به سیستم جدید بپیوندد. اما تازه‌واردان به بازار کار به صورت اجباری به این سیستم می‌پیوستند. در زمان بازنشستگی فرد می‌توانست انتخاب کند مبلغ بازنشستگی را یکجا دریافت کند یا به صورت ماهانه. سن بازنشستگی نیز برای مردان و زنان به ۶۲ سال افزایش یافت اما اگر فرد ۴۰ سال سابقه کار داشت می‌توانست در ۵۹ سالگی بازنشسته شود.

در کنار این اصلاحات برخی خدمات رفاهی نیز به نیروی کار داده شد. افزایش پوشش درمان و زایمان برای کارکنان قراردادی و مشاغل استخدامی غیررسمی، مزایای مرخصی برای والدین کودکان در صورت بیماری کودک و مزایای زایمان برابر با ۷۰ درصد میانگین دستمزد بدون قید تعداد سال‌های کار از جمله این مزایا بود. علاوه بر این بزرگ‌سالانی که تحت پوشش هیچ بیمه اجتماعی نبودند می‌توانستند برای مراقبت‌های دارویی به صورت داوطلبانه به صندوق‌های محلی سلامت بپیوندند. دو صندوق بازنشستگی و سلامت تحت نظارت مستقیم دولت قرار داشتند.^۱

شاخص‌های کلان

اصلاحات نظام بازنشستگی در مجارستان به دنبال یک تحول مهم سیاسی (فروپاشی شوروی) اتفاق افتاد. در ابتدای دهه ۱۹۹۰ این کشور تورم بالا و رشد منفی اقتصادی را تجربه کرد اما در دوره نزدیک به اصلاحات شرایط اقتصادی تقریباً باثبات بود؛ نرخ اقتصادی مثبت شده بود و تورم نیز روند کاهشی داشت. تولید سرانه نیز رو به افزایش بود.

۱. مطالب این بخش از مقاله «کاهش اشتغال و مستمری: مطالعه موردی مجارستان» نوشته ماریا آگوستینویچ و یانوس کولو گرفته شده است.

رشد اقتصادی (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۴.۲	۳.۷	۴.۴	۲۳.۲	۱۳.۷	۷.۷	۸۹۰.۹	۹۶۷۶	۱۰۹۵۱

شاخص‌های رفاهی

درباره شاخص فقر در مجارستان در زمان اصلاحات اطلاعات کافی در دسترس نیست اما شاخص‌های فعلی نشان می‌دهد سهم جمعیت زیر خط فقر در این کشور پایین است. اصلاحات در نظام بازنشتی مجارستان باعث افزایش پوشش از ۳۳ درصد به ۷۰ درصد شد، هرچند اطلاعات درباره سطح پوشش در سال‌های اخیر وجود ندارد. سهم مخارج عمومی در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت به‌عنوان شاخص مهم رفاهی در مجارستان در سطح متوسط کشورهای در حال توسعه است و از این منظر دولت خدمات قابل قبولی را ارائه می‌دهد. در حوزه بازنشتگان نیز این خدمات می‌تواند به کاهش مخارج سالمندان بیانجامد.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج عمومی در بهداشت (نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۰	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
-	۱.۲	۳۳	۷۰	۷۴.۸	۶۶

شاخص‌های بازار کار

همان‌طور که پیش از این اشاره شد تحولات بازار کار در مجارستان سهم جمعیت سالمند مشارکت‌کننده در بازار کار را به‌شدت کاهش داد و مجارستان بین کشورهای OECD در این شاخص یکی از کمترین سهم‌ها را به ثبت رسانده که با اصلاحات بازنشتی این نسبت به‌تدریج بهبود یافته است. نرخ مشارکت در بازار کار نیز در این کشور نسبت به OECD در دوره اصلاحات پایین بود. با

این حال بیکاری تقریباً در سطح متوسط کشورهای مشابه است. همچنین حقوق متوسط ماهانه در دوره اصلاحات نسبت به کشورهای پیشرفته در سطح پایین‌تری قرار داشته است.

متوسط دستمزد (PPP)	نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ مشارکت افراد ۱۵-۶۴ سال (درصد)		جغرافیا
	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	
۱۲۹۷	۵۵.۵	۴۷.۸	۴.۲	۹.۶	۴.۲	۸.۱	۵۲	۱۷.۵	مجارستان
	۵۹.۸	۶۰.۱	۵.۲	۶.۴	۶.۴	۷.۶	۶۲	۵۰.۲	OECD

شاخص‌های حاکمیتی

دولت مجارستان موضوع اصلاحات را با اتحادیه‌های کارگری و سازمان‌های کارفرمایی در میان گذاشت که در نتیجه آن در پیش‌نویس قانون اصلاحات تغییرات مهمی داده شد. در نتیجه این گفت‌وگوها قانون از سوی اکثریت نمایندگان مجلس که حامی دولت بودند و با حمایت اتحادیه‌های کارگری به تصویب رسید. در خصوص شاخص‌های مالی می‌توان گفت وجود کسری بودجه و بدهی بالای بخش عمومی در دوره اصلاحات عامل مهمی برای پیشبرد تغییرات در سیستم بازنشستگی بود. نسبت مخارج بازنشستگی به GDP نیز برای کشور نسبت به دیگر کشورهای OECD در سطح نسبتاً بالایی قرار داشت که بخشی از آن ناشی از خروج سالمندان از بازار کار در سال‌های قبل بوده است.

نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)		کسری بودجه درصد از GDP		بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		گفت‌وگوی اجتماعی	گرایش	رئیس دولت اجراکننده
سال اصلاحات	۲۰۱۶	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	سال اصلاحات	وجود داشت	ملی‌گرا (راست)	ویکتور اوربان
۷۶	۱۰.۳	۱۸۵	۷.۴	۹۷.۴	۶۴.۶			

شاخص‌های بیمه‌ای

در دوره اجرای اصلاحات، سهم جمعیت سالمند و نرخ وابستگی هر دو در این کشور بالا بودند که این موضوع اصلاحات بازنشستگی را ضروری‌تر می‌ساخت. سن بازنشستگی در زمان اصلاحات برای زنان و مردان به ترتیب ۵۵ و ۶۰ سال بود و با توجه به امید به زندگی در ۶۵ سالگی تخمین زده می‌شود که به‌طور متوسط زنان و مردان بازنشسته ۲۶.۴ و ۱۷.۵ سال حقوق بازنشستگی دریافت می‌کردند. طی فرآیند اصلاحات سن بازنشستگی افزایش یافت.

امید به زندگی در سن ۶۵ سالگی				سن بازنشستگی (سال)				سهم جمعیت +۶۵ (درصد)		نرخ وابستگی (درصد)	
۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۵		در سال اصلاحات		۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	۱۸	۱۵	۴۸	۴۷
۱۸.۲	۱۴.۵	۱۶.۴	۱۲.۵	۶۳	۶۳	۵۵	۶۰				

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

سن استاندارد بازنشستگی در حال حاضر ۶۳ سال است که به تدریج افزایش می‌یابد و در سال ۲۰۲۲ به ۶۵ سال خواهد رسید. کسب مستمری مرتبط با درآمد و حداقل میزان حقوق بازنشستگی مستلزم ۲۰ سال سابقه کار است؛ همچنین ۱۵ سال خدمت متضمن دریافت حقوق بازنشستگی جزئی بدون احراز

صلاحیت حداقل میزان مستمری است.

سیستم بازنشستگی تأمین اجتماعی اجباری در مجارستان در سال ۲۰۱۲ بار دیگر اصلاح شد و حقوق بازنشستگی پیش از موعد به مزایای اجتماعی (مزایای پیش از سن بازنشستگی) تغییر کرد. مزایای بازنشستگی پس از رسیدن به سن استاندارد بازنشستگی قابل پرداخت است. علاوه بر این در این اصلاحات بازگشت به نظام دولتی نیز رقم خورد. از ۱ نوامبر ۲۰۱۰ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۱۱، همه پرداخت‌ها به طرح مشارکت معین اندوخته‌ای اجباری به حالت تعلیق درآمده و حق بیمه‌ها به طرح بازنشستگی عمومی هدایت شد. تا ۳۱ ژانویه ۲۰۱۱، اعضای طرح مشارکت معین ملزم به تصمیم‌گیری در مورد تداوم مشارکت خود در این طرح یا بازگشت به سیستم بازنشستگی عمومی PAYG بودند. اعضای صندوق بازنشستگی خصوصی می‌توانند هزینه عضویت (نه مشارکت) حساب شخصی خود را به صورت اختیاری به صندوق‌های بازنشستگی خصوصی بپردازند.

مستمری حداقل بالغ بر ۲۸۵۰۰ فورینت در ماه است، تصمیم‌گیری در خصوص افزایش آن بر عهده دولت است و از سال ۲۰۰۹ تاکنون تغییر نکرده است. افرادی که به سن بازنشستگی رسیده‌اند اما واجد شرایط حقوق بازنشستگی تأمین اجتماعی نبوده و منبع درآمد کافی دیگری ندارند، می‌توانند جهت دریافت کمک‌هزینه سالمندی مبتنی بر آزمون استطاعت درخواست دهند. کمک‌هزینه مذکور بخشی از سیستم کمک اجتماعی بوده و از طریق مالیات تأمین مالی می‌شود.

نرخ جایگزینی (درصد)		متوسط دستمزد		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		حداقل حقوق بازنشستگی	
۵۸.۷	فورینت	دلار (PPP)	فورینت	دلار (PPP)	فورینت	دلار (PPP)	فورینت
	۲۷۵۸۳۳	۲۰۶۴	۱۶۱۹۱۳	۱۲۱۲	۲۸۵۰۰	۲۱۳	آزمون وسع (دارد)

ترکیه؛ نظام مزایای معین بهینه شده اصلاحات ۱۹۹۹

ترکیه در دو دوره اصلاحات نظام بازنشستگی را به اجرا درآورد، که اصلاحات نخست و جامع در سال ۱۹۹۹ انجام شد. پیش از این اصلاحات سن بازنشستگی در ترکیه به ۳۸ سال برای زنان و ۴۳ سال برای مردان رسیده بود (تا قبل از سال ۱۹۹۲ هیچ سن حداقل بازنشستگی برای افراد تعریف نشده بود). مردان برای بهره‌مندی از حقوق بازنشستگی باید ۲۵ سال حق بیمه می‌پرداختند که این عدد برای زنان به ۲۰ سال می‌رسید. برای محاسبه نخستین حقوق بازنشستگی فرد با توجه به نوع اشتغال حقوق ۵ تا ۱۰ سال آخر به‌عنوان حقوق مرجع در نظر گرفته می‌شد.

اصلاحات سال ۱۹۹۹ سن بازنشستگی را در ترکیه افزایش داد. به دنبال این اصلاحات مردان در ۶۰ سالگی و زنان در ۵۸ سالگی می‌توانستند تقاضای بازنشستگی کنند که شرط این تقاضا حداقل ۷۰۰۰ روز مشارکت بود. البته افزایش سن بازنشستگی به‌صورت پلکانی به اجرا درآمد. نرخ انباشت نیز در این اصلاحات تغییر پیدا کرد، به‌طوری که برای ۱۰ سال اول ۳۵ درصد، ۱۵ سال بعد ۲ درصد و برای ۲۵ سال به بالا ۱.۵ درصد در هر سال تعیین شد. برای محاسبه حقوق پایه نیز متوسط درآمد کل دوران اشتغال مبنا قرار گرفت.

این اصلاحات اگرچه پایداری مالی صندوق‌های بازنشستگی را بهبود بخشید اما محاسبات در دهه بعد نشان داد در صورتی که اصلاحات مکملی انجام نشود کسری صندوق‌های بازنشستگی در سال ۲۰۷۵ به ۶.۵ درصد از GDP می‌رسد. بر همین مبنا اصلاحات دیگری در سال ۲۰۰۶ انجام شد که در نتیجه آن سن بازنشستگی مردان و زنان به‌صورت پلکانی تا ۶۰ سال افزایش پیدا کرد. حداقل مشارکت در بازار کار نیز به ۷۲۰۰ روز افزایش یافت و نرخ انباشت در سطح ۲ درصد ثابت ماند. مطالعات نشان می‌دهد با این اصلاحات کسری صندوق‌های

بازنشستگی کاهش یافته و در سال ۲۰۴۵ تقریباً به تراز کامل می‌رسد.^۱

شاخص‌های کلان

اصلاحات سال ۱۹۹۹ در ترکیه در دوره‌ای اجرا شد که اقتصاد در شرایط ناپایداری قرار داشت، رشد اقتصادی بسیار پرنوسان بود (رشد منفی ۴.۵ درصد تا مثبت ۸ درصد در این دوره تجربه شد) و تورم‌های بالای ۸۰ درصد در اقتصاد حاکم بود. طی دوره ۹ ساله مورد بررسی (سه سال قبل، سه سال حین و سه سال بعد اصلاحات) نرخ رشد اقتصادی و نرخ تورم هر دو کاهشی بوده است و تولید سرانه نیز در سه سال بعد از اصلاحات کاهش نشان می‌دهد.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۷۶	۱.۷	۱.۸	۸۴۶	۶۷	۳۹.۵	۷۷۴۴	۸۱۰.۸	۷۹۸۸

شاخص‌های رفاهی

در دوره اصلاحات ۱۱.۳ درصد از جمعیت ترکیه زیر خط فقر بوده‌اند که این نسبت به تدریج بهبود پیدا کرده است. علاوه بر این در دوره اصلاحات کمتر از ۳۰ درصد افراد تحت پوشش بیمه بوده‌اند که این نسبت هنوز هم در ترکیه پایین است. در مورد شاخص سهم دولت در مخارج بهداشت وضعیت بهتر از دو شاخص قبل است و تقریباً ۶۰ درصد مخارج این حوزه در دوران اصلاحات توسط دولت تأمین می‌شد. این نسبت سال‌های بعد بهبود یافته و هم‌اکنون در سطح ۷۱.۴ درصد قرار دارد.

۱. مطالب این بخش از مقاله

“The Turkish Pension System: Further Reforms to Help Solve the Informality Problem”

گرفته شده است.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۴	در سال اصلاحات	۲۰۱۲	در سال اصلاحات	۲۰۱۴
۱۱.۳ (تخمین)	۲.۹	کمتر از ۳۰ درصد	۳۴.۵	۶۱.۱	۷۱.۴

شاخص‌های بازار کار

ترکیه جزو کشورهایی است که سالمندان آن مشارکت کمی در بازار کار دارند. در دوره اصلاحات که سن بازنشستگی در این کشور بسیار پایین بود تنها ۴۰ درصد از افراد بالای ۵۵ سال در بازار کار مشارکت داشتند که این نسبت پس از اصلاحات کمتر نیز شده است. یکی از دلایل این موضوع می‌تواند شرط ۷۲۰۰ روز مشارکت در بازار کار برای دریافت مستمری باشد که فرد در صورت رسیدن به سن بازنشستگی می‌تواند با حدود ۲۰ سال سابقه کار از بازار خارج شود. نرخ بیکاری در این کشور تقریباً در سطح متوسط OECD است اگرچه نرخ مشارکت به شکل محسوس پایین‌تر است.

جغرافیا	نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		متوسط دستمزد (PPP)
	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات
ترکیه	۴۰.۱	۳۵.۶	۷.۴	۱۳.۷	۷.۸	۱۰.۴	۵۱.۷	۵۱.۶	-
OECD	۵۰.۵	۶۲	۷.۳	۶.۴	۶.۲	۶.۲	۶۰	۵۹.۸	

شاخص‌های حاکمیتی

اصلاحات بازنشستگی در ترکیه در زمان سلیمان دمیرل رقم خورد، وی در دوره ریاست‌جمهوری تورگوت اوزال دولت را به‌دست گرفت اما در پی مرگ اوزال با انتخاب مجلس به ریاست‌جمهوری رسید. دمیرل و اوزال هر دو به عنوان

سیاستمداران لیبرال که تغییرات اقتصادی را در ترکیه ایجاد کردند شناخته می‌شوند اما در مورد اینکه آیا اصلاحات با گفت‌وگوی اجتماعی همراه بود یا نه اطلاعات دقیقی در دسترس نیست.

در زمینه شاخص‌های مالی نیز اطلاعات موجود نشان می‌دهد بدهی بخش عمومی در این کشور در سطح متوسطی بود، از میزان کسری بودجه در سال اصلاحات اطلاعاتی در دسترس نیست؛ اما ترکیه هم‌اکنون با مازاد بودجه روبه‌رو است. نسبت مخارج مستمری بازنشستگی پرداختی به تولید ناخالص داخلی نیز در این کشور در سطح متوسط است.

رئیس دولت اجراکننده	حزب	گفت‌وگوی اجتماعی	بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		کسری بودجه درصد از GDP		نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)
سلیمان دمیرل	عدالت (راست)	-	سال اصلاحات	۲۰۱۵	سال اصلاحات	۲۰۱۶	۲۰۱۳
			۳۹.۷	۲۹	-	+۱.۳	۴۶ ۸.۱

شاخص‌های بیمه‌ای

اگرچه در زمان اصلاحات نرخ وابستگی در ترکیه بالا و حتی بالاتر از کشوری مانند ژاپن بود اما سهم جمعیت سالمند در این کشور نشان می‌دهد در همان زمان جمعیت با سالمند شدن فاصله زیادی داشت و هرم سنی بیشتر مشخصه‌های هرمی با قاعده پهن را نشان می‌داد. نکته جالب‌توجه درباره ترکیه نرخ پایین امید به زندگی در ۶۵ سالگی نسبت به دیگر کشورهای مورد بررسی است که این موضوع شاید یکی از دلایل پایین بودن سن بازنشستگی در این کشور پیش از اصلاحات باشد.

نرخ واپستگی (درصد)				نسبت جمعیت سالمند (درصد)				سن بازنشستگی (سال)				امید به زندگی در ۶۵ سالگی (سال)			
در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶	
۵۸	۴۹	۶	۸	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
				۴۳	۳۸	۶۰	۵۸	۱۳.۴	۱۵	۱۶.۱	۱۹.۴	۴۳	۳۸	۶۰	۵۸

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

سن کنونی بازنشستگی فعلی برای مردان و زنان در ترکیه به ترتیب ۶۰ و ۵۸ سال با حداقل ۷۲۰۰ روز مشارکت است. سن بازنشستگی مردان از سال ۲۰۳۶ تا ۲۰۴۴ به تدریج به ۶۵ سال و برای زنان از سال ۲۰۳۶ تا ۲۰۴۸ به ۶۵ سال افزایش خواهد یافت. تازه‌واردان به سیستم بازنشستگی بین سپتامبر ۱۹۹۹ تا اکتبر ۲۰۰۸ می‌توانند با ۷۰۰۰ روز مشارکت در ۶۰ سالگی برای مردان و در ۵۸ سالگی برای زنان بازنشسته شوند.

به‌عنوان یک قاعده کلی، مبلغ حقوق بازنشستگی در صورتی که بیمه‌شده دارای همسر یا فرزند وابسته باشد، نمی‌تواند کمتر از ۳۵ درصد تا ۴۰ درصد میانگین عایدات ماهانه مصوب ژانویه سال درخواست (با در نظر گرفتن آستانه‌های پایین‌تر عایدات تابع حق بیمه‌های تعیین شده برای هر سال خدمت) باشد. بنابراین، حداقل حقوق بازنشستگی در بین بیمه‌شدگان متفاوت است. به‌استثنای این قاعده، حقوق بازنشستگی حداقل ویژه‌ای در نظر گرفته نشده است. حقوق بازنشستگی مبتنی بر آزمون استطاعت به صورت دوره‌های سه ماهه پرداخت می‌شود.

حد اقل حقوق بازنشستگی		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		متوسط دستمزد		نرخ جایگزینی (درصد)
دولار (PPP)	لیر	دولار (PPP)	لیر	دولار (PPP)	لیر	۶۹.۹
۹۶۰	۱۲۸۷ (کارگران)	۱۵۹۹	۲۱۴۳	۲۲۸۸	۳۰۶۷	
۶۵۳	۸۷۵ (خویش فرما)					
۱۲۱۸	۱۶۳۳ (کارمندان)					
۱۶۱	۲۱۷ (آزمون وسع)					

شیلی؛ خصوصی سازی کامل اصلاحات ۱۹۸۱

در دهه ۱۹۷۰ شیلی یکی از توسعه یافته ترین و فراگیرترین سیستم های بازنشستگی را در منطقه داشت. به دنبال کودتای سیاسی در این کشور و تغییرات عمده در سیستم اقتصادی، اصلاحات بازنشستگی نیز در دستور کار قرار گرفت و سیستم قدیمی بر مبنای مزایای معین (DB) و PAYG با سیستمی که مبتنی بر حساب های اندوخته انفرادی با مدیریت خصوصی و بر مبنای حق بیمه معین (DC) بود، تبدیل شد. حساب های خصوصی اجباری از طریق لایه نخست (در قالب تضمین حداقل حقوق بازنشستگی پس از ۲۰ سال پرداخت حق بیمه) و لایه سوم (پس انداز اختیاری) تکمیل می شد. به دنبال خصوصی سازی سطح پوشش بیمه در شیلی کاهش چشمگیر داشت؛ در سال ۲۰۰۸ و قبل از بازاصلاحات در سیستم بازنشستگی تنها ۴۵ درصد از جمعیت می توانستند حقوق بازنشستگی به واسطه پس اندازهای خود را تأمین مالی کنند و تنها ۵ درصد به حداقل بازنشستگی که دولت تضمین می کرد دسترسی داشتند. نیمی از بیمه شدگان که باقی مانده بودند، هیچ اطمینانی درباره درآمدها در زمان پیری نداشتند و آن هایی هم که به داشتن حقوق بازنشستگی اطمینان داشتند مجبور بودند ریسک های مربوط به ناپایداری های مالی و بازار سرمایه را به دوش بکشند چراکه وجوه بازنشستگی در این بازارها سرمایه گذاری شده بودند. آن هایی که تحت پوشش هیچ بیمه ای نبودند یا به حداقل مورد نیاز دست نیافته بودند مجبور بودند به کمک های بازنشستگی اجتماعی تکیه کنند. در اصلاحات سال ۱۹۸۱ نیروهای پلیس و ارتش از اصلاحات کنار گذاشته شدند. نتایج منفی ناشی از خصوصی سازی سیستم بازنشستگی، باعث شد در سال های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۲ اصلاحاتی در جهت افزایش سطح پوشش و بهبود وضعیت معیشتی بازنشستگان و سالمندان به اجرا درآمد.^۱

۱. مطالب این بخش از مقاله «اقتصاد سیاسی بازاصلاحات نظام بازنشستگی در شیلی و آرژانتین» گرفته شده است.

شاخص‌های کلان

اصلاحات بازنشستگی در شیلی در دوره‌ای به اجرا درآمد که به دلیل تغییرات وسیع اقتصادی و سیاسی شاخص‌های کلان ناپایدار بودند. اگرچه اطلاعات قبل از دوره اصلاحات در دسترس نیست اما اطلاعات سال‌های بعد درباره این کشور نشان می‌دهد که نوسانات رشد و تورم در این دوره بالا بوده است شاخص درآمد سرانه نیز بیانگر این است که تولید سرانه در دوره سه‌ساله بعد از اصلاحات، کمتر از تولید سرانه قبل از اصلاحات شده است.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
-	۰.۷	۰.۹	-	۱۹	۲۵.۵	۴۶۳۱	۵۱۸۷	۴۶۱۷

شاخص‌های رفاهی

اطلاعات کافی درباره شاخص‌های رفاهی در شیلی در زمان اصلاحات وجود ندارد، اما اطلاعات مربوط به سال ۱۹۸۷ نشان می‌دهد ۱۹.۷ درصد از جمعیت شیلی زیر خط فقر بوده‌اند که این رقم در سال‌های بعد کاهش یافته است. به دنبال اصلاحات سطح پوشش بیمه بازنشستگی در شیلی کاهش چشمگیر داشت و از ۶۴ درصد به ۲۹ درصد رسید؛ اگرچه این نسبت به تدریج بهبود یافت. اطلاعات سال ۲۰۱۳ نیز نشان می‌دهد که سطح پوشش بیمه پس از ۳۰ سال به دوران قبل از اصلاحات رسیده و سهم مخارج عمومی از کل مخارج بهداشت کمتر از ۵۰ درصد است.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
۱۹۸۷	۲۰۱۴	در سال اصلاحات	۲۰۱۳	در سال اصلاحات	۲۰۱۴
۱۹.۴	۳.۳	۶۴	۶۴.۸	-	۴۹.۴

شاخص‌های بازار کار

اطلاعات کافی درباره شاخص‌های بازار کار شیلی در دوره اصلاحات در دسترس نیست اما اطلاعات سال‌های بعدی نشان می‌دهد نرخ مشارکت و نرخ بیکاری هر دو در این کشور کمتر از متوسط OECD بوده است. در حال حاضر مشارکت سالمندان در بازار کار شیلی از سطح متوسط OECD نیز بیشتر است.

جغرافیا	نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		متوسط دستمزد (PPP)
	اصلاحات	۲۰۱۶	۱۹۹۰	۲۰۱۶	۱۹۹۰	۲۰۱۶	۱۹۹۰	۲۰۱۶	در سال اصلاحات
شیلی	-	۶۶.۵	۵.۸	۷.۳	۵.۱	۶.۳	۵۳.۸	۶۲.۱	
OECD	۵۲.۶	۶۲	۷.۳	۶.۴	۶.۲	۹.۲	۶۰.۴	۵۹.۷	

شاخص‌های حاکمیتی

همان‌طور که اشاره شد اصلاحات سیستم بازنشستگی شیلی پس از کودتا و در فضایی با محدودیت‌های سخت مدنی و حقوق سیاسی به اجرا درآمد که در آن احزاب سیاسی و اتحادیه‌ها منحل شده بودند و قدرت سیاسی آن‌ها و ظرفیت‌شان برای مخالفت با اصلاحات بازنشستگی بسیار تضعیف شده بود. به عبارت دیگر نه تنها در تصویب و اجرای این اصلاحات گفت‌وگوی اجتماعی صورت نگرفت بلکه فضای بسته سیاسی در این کشور باعث شد مقاومت‌های مدنی در برابر اصلاحات نیز صورت نگیرد. با این حال نارضایتی عمومی از این

سیستم باعث شد در دوره‌های بعد که ترتیبات سیاسی این کشور تغییر کرد اصلاح نظام بازنشستگی جزئی از وعده‌های انتخاباتی نامزدها باشد. درباره دیگر شاخصه‌های حاکمیتی و مالی در این کشور اطلاعات کافی در دسترس نیست. شاخص‌های مالی در دوره حاضر نشان می‌دهد وضعیت دولت شیلی از دو منظر کسری بودجه و بدهی بخش عمومی مساعد است و نسبت مخارج بازنشستگی به تولید ناخالص داخلی در این کشور نسبت به سایر کشورهای OECD بسیار پایین‌تر است.

رئیس دولت اجراکننده	حزب	گفت‌وگوی اجتماعی	بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		کسری بودجه (درصد از GDP)		نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)	
پینوشه	راست	وجود نداشت	۱۹۹۷	۲۰۱۰	سال اصلاحات	۲۰۱۵	۱۹۹۰	۲۰۱۳
				۹.۱		۲.۲۷	-	۲.۹

شاخص‌های بیمه‌ای

آمار مربوط به جمعیت شیلی نشان می‌دهد در دوره اصلاحات نرخ وابستگی در این کشور بالا بوده است با این حال محاسبه سهم جمعیت سالمند از کل جمعیت این کشور روشن می‌کند که شیلی در دوره اصلاحات با آنچه درباره سالمندی جامعه گفته می‌شود فاصله داشته و بالا بودن نرخ وابستگی ناشی از بالا بودن سهم جمعیت ۱۴-۰ سال در این کشور است. در واقع اصلاحات در شیلی ناشی از روند سالمندشدن تر جامعه و بحران نظام‌های بازنشستگی از این منظر نبوده و بیشتر از نظام ایدئولوژیک حاکم بر فضای سیاسی این کشور ناشی شده است.

نرخ وابستگی (درصد)		نسبت جمعیت سالمند (درصد)		سن بازنشستگی				امید به زندگی در ۶۵ سالگی			
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
۶۳	۴۵	۵	۱۰	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
				-	-	۶۰	۶۵	۱۴.۴	۱۷.۲	۱۹.۴	۲۰.۱

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

در حال حاضر سن متعارف بازنشستگی برای مردان و زنان به ترتیب ۶۵ و ۶۰ سال است. افراد می‌توانند مزایای بازنشستگی خود را در این سن برداشت کنند و برای این کار لازم نیست حتماً اشتغال خود را خاتمه دهند.

شیلی دارای دو طرح بازنشستگی پایه و تکمیلی نیز است. بازنشستگی یکپارچه پایه (PBS)، برای افرادی است که به هیچ حقوق بازنشستگی‌ای دسترسی ندارند. این مستمری از ۶۵ سالگی به ۶۰ درصد از فقیرترین افراد جامعه پرداخت می‌شود. دریافت مزایا مشروط به اقامت در شیلی حداقل به مدت ۲۰ سال است و فرد باید حداقل ۴ سال از ۵ سال پیش از مطالبه مزایا در این کشور اقامت داشته باشد. همچنین طرح مستمری رفاهی تکمیلی به نام پرداخت یکپارچه بازنشستگی (APS) نیز در این سیستم برای افرادی که مستمری بازنشستگی دارند اما این مستمری از یک میزان حداقل کمتر است، در نظر گرفته شده است.

بازنشستگی پیش از موعد در طرح مشارکت معین، مشروط به کفایت سرمایه انباشته شده در حساب‌های مالی افراد است.

حد اقل حقوق بازنشستگی		متوسط حقوق بازنشستگی برآوردی		متوسط دستمزد		نرخ جایگزینی (درصد)
پزوشیلی	دلار (PPP)	پزوشیلی	دلار (PPP)	پزوشیلی	دلار (PPP)	۵۸.۷
۹۳۵۴۳ (آزمون وسع)	۲۴۰	۳۹۱۳۳۲	۵۳۲	۶۶۶۶۶۶	۱۷۱۰	
۳۰۴۰۶۲ (کارگران)	۷۷۹					

مکزیک؛ تغییرات ساختاری و خصوصی سازی

اصلاحات ۱۹۹۷

مکزیک از جمله کشورهایی است که پس از خصوصی سازی نظام بازنشستگی در شیلی، از الگوی این کشور پیروی کرد و نظام بازنشستگی سابق خود را که بر مبنای مزایای معین (DB) و سیستم PAYG بود، به یک نظام بازنشستگی DC بر مبنای حساب های انفرادی با مدیریت بخش خصوصی تغییر داد. اصلاحات مهم دیگر این کشور تغییر شرایط استحقاق افراد برای دریافت مستمری بازنشستگی بود. پیش از اصلاحات افراد در ۶۰ سالگی و با سابقه ۵۰۰ هفته پرداخت حق بیمه (کمتر از ۱۰ سال) می توانستند درخواست بازنشستگی کنند اما پس از اصلاحات شرایط استحقاق به ۶۰ سال و ۱۲۵۰ هفته پرداخت حق بیمه تغییر پیدا کرد.

نکته جالب که در اصلاحات مکزیکی به آن توجه شد، انتقال ریسک ناشی از ناامنی محیط کار به کارفرمایان بود. برای این هدف حق بیمه کارفرمایان در ۵ سطح طبقه بندی شد و هرچه ریسک صنعت بالاتر می رفت حق بیمه پرداختی کارفرمایان افزایش می یافت. در طول زمان هرچه کارفرما شرایط ایمنی کار را بهبود دهد، می تواند حق بیمه کمتری بپردازد.

همراه با اصلاحات سیستم بازنشستگی اصلاحاتی نیز در حوزه سلامت اعمال شد. تا قبل از اصلاحات بیمه های سلامت و بیمه های اجتماعی در هم ادغام بودند، اما پس از سال ۱۹۹۷ این دو سیستم از هم جدا شدند و دولت و کارفرما هر کدام ۸۴ پزو به حساب بیمه سلامت هر فرد می پرداختند. اگر کسی کمتر از سه برابر حداقل حقوق درآمد داشت از پرداخت حق بیمه سلامت معاف بود اما در غیر این صورت یک درصد از درآمدش را به عنوان حق بیمه پرداخت می کرد. برای کسانی که تحت پوشش هیچ بیمه درمانی نبودند صندوق هایی تأسیس شد که پیوستن به آن اختیاری بود و با حق بیمه مشترکان و کمک دولت تأمین مالی می شد.

شاخص‌های کلان

در مکزیک مانند شیلی اصلاحات در دوره‌ای انجام شد که اقتصاد در شرایط پایداری قرار نداشت. نرخ تورم بالا بود و تنها دو سال قبل از اصلاحات نرخ رشد منفی ۵.۷ درصدی برای اقتصاد رقم خورده بود. در دوران پس از اصلاحات تورم و رشد اقتصادی هر دو کاهش یافتند اما متوسط رشد در این دوره مثبت بود و به همین دلیل تولید سرانه در این دوره افزایش داشت.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۰.۸	۵.۸	۲.۴	۱۳.۳	۲۲.۴	۱۰	۷۶۲۹	۷۹۴۹	۸۴۹۸

شاخص‌های رفاهی

شاخص‌های رفاهی در مکزیک نشان می‌دهد در دوره اصلاحات فقر در این کشور گسترده بوده و بیش از یک‌چهارم جمعیت، درآمدی کمتر از ۵.۵ دلار در روز (PPP) دریافت می‌کردند. این میزان فقر اگرچه در سال‌های بعد کاهش یافت اما همچنان رقم بالایی است. همچنین در دوره اصلاحات سیاست‌های حوزه سلامت به گونه‌ای بود که بخش عمده هزینه توسط مردم پرداخت می‌شد؛ این موضوع شاید عامل آن بوده است که در کنار تغییرات سیستم بازنشستگی تغییراتی نیز در حوزه سلامت اعمال شد. در حال حاضر نیز سهم دولت در تأمین مخارج سلامت در مکزیک پایین‌تر از سطح متوسط OECD است. به علاوه، تا سال ۲۰۱۲ کمتر از ۵۰ درصد افراد در این کشور تحت پوشش بیمه قرار داشته‌اند.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۲	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
۲۶۶	۱۱۸	-	۴۶.۹	۴۴.۷	۵۱.۷

شاخص‌های بازار کار

شاخص‌های بازار کار نشان می‌دهد مکزیک در دوران اصلاحات نرخ مشارکت بالاتر و نرخ بیکاری پایین‌تری نسبت به متوسط کشورهای OECD داشته است. نرخ مشارکت سالمندان در بازار کار در دوره اصلاحات نشان می‌دهد که این شاخص بالاتر از متوسط OECD بوده است اما اطلاعات سال‌های بعد نشان می‌دهد اگرچه نرخ مشارکت افزایش یافته اما میزان آن اندک بوده و در حال حاضر نرخ مشارکت در این دوره سنی نسبت به متوسط OECD کمتر است.

نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال		نرخ بیکاری زنان		نرخ بیکاری مردان		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+		متوسط دستمزد (PPP)	جغرافیا
در سال اصلاحات	۲۰۱۵	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	
۵۲.۵	۵۴.۷	۶.۲	۴	۳	۳.۸	۶۱.۳	۶۱.۲	۱۰۴۲	مکزیک
۵۰.۲	۶۲	۷.۸	۶.۴	۶.۴	۶.۲	۶۰.۲	۵۹.۷		OECD

شاخص‌های حاکمیتی

مکزیک ازجمله کشورهایی است که در آن اصلاحات در دوره یک دولت سوسیال دموکرات رقم خورد با این حال مواضع دولت زدیلو و حزب حمایت‌کننده او نشان می‌دهد در ۱۹۸۰ این حزب گرایش‌های راست میانه و در حوزه اقتصاد سیاست‌های بازار آزاد را در پیش گرفته است. درباره اینکه آیا اصلاحات سیستم یازشستگی در این کشور به نظرسنجی عموم گذاشته شد اطلاعات کافی در

دسترس نیست، اما مرور مقالات این حوزه نشان می‌دهد از اوایل دهه ۱۹۹۰ درباره چگونگی اصلاح سیستم در مکزیک بحث‌های کارشناسی وجود داشته است. شاخص نسبت مخارج بازنشستگی به GDP برای مکزیک نشان می‌دهد، هم در دوره اصلاحات و هم در حال حاضر این نسبت رقم پایینی نسبت به دیگر کشورهای OECD است.

نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)		کسری بودجه (درصد از GDP)		بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		گفت‌وگوی اجتماعی	حزب	رئیس دولت اجراکننده
۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	سال اصلاحات	۲۰۱۰	۱۹۹۷	-	سوسیال دموکرات (میانه)	ارنستوز دیلو
۱۸۳	۰۶۸	۰۸۸	-	۵۳۵	۳۳۵			

شاخص‌های بیمه‌ای

اگرچه نرخ وابستگی در دوره اصلاحات در مکزیک بالاست اما نسبت جمعیت سالمند به کل جمعیت در این کشور نشان می‌دهد هرم سنی مکزیک فاصله زیادی با هرم سنی جامعه سالمند دارد و نرخ وابستگی بیشتر به دلیل جمعیت کمتر از ۱۴ سال افزایش یافته است. سن بازنشستگی در مکزیک در دوره اصلاحات تغییری نکرد، اما به دلیل افزایش حداقل سال‌های پرداخت بیمه پایداری مالی سیستم بهبود یافته است. با توجه به امید به زندگی در ۶۵ سالگی می‌توان تخمین زد بدون در نظر گرفتن وراثت، زنان و مردان به ترتیب ۲۸ و ۲۶ سال حق بیمه دریافت می‌کنند.

نرخ وابستگی (درصد)				نسبت جمعیت سالمند به کل جمعیت (درصد)		سن بازنشستگی (سال)		امید به زندگی در ۶۵ سالگی (درصد)			
در سال اصلاحات		در سال اصلاحات		در سال اصلاحات		در سال اصلاحات		در سال اصلاحات		در سال اصلاحات	
۲۰۱۶		۲۰۱۶		۲۰۱۶		۲۰۱۶		۲۰۱۶		۲۰۱۶	
زن		زن		زن		زن		زن		زن	
۱۸۶		۱۶۸		۱۸۳		۱۶۴		۱۲۵۰		۵۰۰	
مرد		مرد		مرد		مرد		مرد		مرد	
۱۸۶		۱۶۸		۱۸۳		۱۶۴		۱۲۵۰		۵۰۰	
۱۸۶		۱۶۸		۱۸۳		۱۶۴		۱۲۵۰		۵۰۰	
۱۸۶		۱۶۸		۱۸۳		۱۶۴		۱۲۵۰		۵۰۰	

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

در حال حاضر از مجموع سهم مشارکت ۶.۵ درصدی عایدات به حساب فردی، سهم کارگران ۱.۱۲۵ درصد، سهم کارفرمایان ۵.۱۵۰ درصد و سهم دولت ۰.۲۲۵ درصد است. ۵ درصد سهم مشارکت مازاد توسط کارفرما به حساب فرعی مسکن فردی (طرح INFONAVIT) پرداخت می‌شود که در صورت عدم استفاده به حساب بازنشستگی برمی‌گردد. سقف حق بیمه‌ها ۶.۵ درصد از ۲۵ برابر حداقل دستمزد است.

به علاوه، دولت مبلغ تصاعدی را به حساب‌های بازنشستگی فردی در هر روز از مشارکت تحت عنوان حقوق اجتماعی پرداخت می‌کند.

در بازنشستگی، چنانچه کارگر ۶۵ ساله‌ای حداقل ۱۲۵۰ هفته (حدود ۲۴ سال) مشارکت کرده باشد اما دارایی‌های انباشته در حساب وی کفایت حداقل مستمری معادل حقوق بازنشستگی حداقل را نکند، دارایی‌های انباشته فرد به دولت منتقل شده و کارگر از حقوق بازنشستگی حداقل (پرداختی توسط دولت) منتفع می‌شود. در زمان بازنشستگی در صورت مشارکت کمتر از ۱۲۵۰ هفته، فرد استحقاق دریافت مستمری را ندارد و صرفاً مجموع منابع انباشته در حساب خود را دریافت می‌کند. حقوق بازنشستگی سالمندی (PAM) نیز برای تمامی سالمندان ۶۵ ساله فاقد پوشش بازنشستگی مؤسسات تأمین اجتماعی در نظر گرفته شده است.

حداقل حقوق بازنشستگی		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		متوسط دستمزد		نرخ جایگزینی (درصد)
دلار (PPP)	پزو	دلار (PPP)	پزو	دلار (PPP)	پزو	۲۶.۴
۶۸	۵۸۰ (آزمون وسع)	۲۹۲	۲۴۸۲	۱۱۰.۶	۹۴۰.۲	
۳۰.۶	۲۶۰۱ (پایه)					

ژاپن؛ تغییرات جزئی، نتایج کلان

اصلاحات ۲۰۰۰

ژاپن در سال ۲۰۰۰ اصلاحات نظام بازنشستگی را در دستور کار قرار داد. هدف از این اصلاحات حفظ سیستم بازنشستگی عمومی بدون افزایش زیاد حق بیمه‌ها بود. پژوهش‌ها نشان می‌داد بدون اصلاحات، در سال ۲۰۲۵ اگر دولت بخواهد سطح مزایا را حفظ کند به‌ناچار باید حق‌بیمه‌ها دو برابر شوند. اصلاحات در ژاپن در بخش‌های مختلفی پیگیری شد. در گام نخست مبلغ مزایای بازنشستگی کامل در سیستم ملی از ۷۸۰ هزار ین به ۸۰۴ هزار ین رسید در مقابل مزایای مرتبط با درآمد که مربوط به طرح‌های بیمه‌های بازنشستگان کارمندان بود ۵ درصد کاهش یافت. جمع این مزایا نرخ جایگزینی را به ۶۰ درصد رساند. برای تعدیل افزایش حقوق بازنشستگی بنا بر این شد که این افزایش بر مبنای قیمت باشد نه دستمزد. همچنین بنا شد از سال ۲۰۰۲ کارگران بین ۶۵ تا ۶۹ سال حق بیمه بدهند. علاوه بر این نحوه محاسبه حقوق بازنشستگی تغییراتی کرد و به موجب آن نسبت مزایا به درآمد در افراد با درآمد بالا کاهش پیدا کرد. البته اصلاحاتی در جهت فشار کمتر به قشر جوان برای پرداخت حق بیمه نیز اعمال شد. پیش از اصلاحات تمام دانش‌آموزان (دانشجویان) ۲۰ سال و بالاتر باید حق بیمه پرداخت می‌کردند اما پس از اصلاحات تصویب شد که دانش‌آموزان (دانشجویان) می‌توانند تا زمان فارغ‌التحصیلی پرداخت حق بیمه را به تعویق بیندازند. در صورتی که درآمد سالانه آن‌ها کمتر از ۱۳۳۰۰۰۰ ین باشد می‌توانند حق بیمه به سیستم ملی پرداخت نکنند.

شاخص‌های کلان

اصلاحات بازنشستگی در ژاپن نسبت به دیگر کشورها متأخرتر و البته جزئی‌تر است. این اصلاحات در دوره‌ای که اقتصاد شرایط باثباتی دارد پیگیری شد به

طوری که در این دوره نرخ رشد اقتصادی صعودی بوده و تورم روند کاهنده (منفی) داشته است. تولید سرانه در این کشور نیز یکی از بالاترین ارقام در بین کشورهای دنیاست که در دوره اصلاحات نیز افزایش دائمی داشته است.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۱	۰.۹	۱.۲	۰.۸	-۰.۵	۰.۳	۴۱۵۵۱	۴۱۸۳۵	۴۲۸۶۸

شاخص‌های رفاهی

اگرچه درباره شاخص‌های رفاهی در ژاپن اطلاعات کافی در دسترس نیست اما مهم‌ترین شاخص رفاهی مورد بررسی در این پژوهش یعنی سهم مخارج عمومی از کل مخارج بهداشت نشان می‌دهد دولت بار اصلی تأمین این مخارج را به عهده گرفته است که این موضوع اثر مستقیم بر رفاه سالمندان و خانواده‌های دارای سالمند دارد.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
-	-	-	-	۸۱	۸۳.۵

شاخص‌های بازار کار

نرخ مشارکت در بازار کار ژاپن نسبت به متوسط کشورهای OECD بالاتر و نرخ بیکاری پایین‌تر است. نکته مهم درباره بازار کار ژاپن سهم بالای مشارکت سالمندان این کشور در بازار است به‌طوری‌که ۲۲ درصد جمعیت ۶۵ سال و بالاتر آن همچنان در بازار کار فعال هستند.

متوسط دستمزد (PPP)	نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)		جغرافیا
	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	
۳۳۰۱	۶۰.۲	۶۲.۶	۳.۱	۴.۹	۲.۷	۴.۵	۷۱	۶۶.۴	ژاپن
	۵۹.۷	۶۰	۶.۲	۵.۸	۶.۴	۶.۹	۶۲	۵۰.۲	OECD

شاخص‌های حاکمیتی و مالی

درباره روند گفت‌وگوی اجتماعی در ژاپن برای اصلاحات بازنشستگی در این کشور اطلاعات کافی در دسترس نبود، اما مانند سایر کشورها این اصلاحات در دوره دولت‌های لیبرال رقم خورده است. ژاپن از جمله کشورهایی است که بدهی بخش عمومی آن از تولید ناخالص داخلی بیشتر است؛ با این حال مرور روند اصلاحات در این کشور نشان می‌دهد که این تغییرات بیشتر از آنکه کاهش بار مالی دولت را در نظر گرفته باشد، جلوگیری از افزایش بسیار بالای حق بیمه‌ها را هدف‌گذاری کرده است. نسبت ۷.۲ مخارج بازنشستگی به GDP سهم نه چندان بالای این شاخص را برای ژاپن نشان می‌دهد.

نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)		کسری بودجه (درصد از GDP)		بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		گفت‌وگوی اجتماعی	گرایش	رئیس دولت اجراکننده
۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	سال اصلاحات	۲۰۱۶	۲۰۰۰	-	لیبرال دموکرات	یوشیرو موری
۱۰.۲	۷.۲	-۳.۵	-	۳۳۴	۱۴۰.۵			

شاخص‌های بیمه‌ای

نرخ وابستگی در ژاپن از جمله نرخ‌های پایین بین کشورهای بررسی شده در این گزارش است، اما سهم جمعیت سالمند این کشور جزو نرخ‌های بالاست. در حال حاضر از هر ۱۰۰ نفر در ژاپن ۲۶ نفر بالای ۶۵ سال سن دارند. نرخ بازنشستگی زنان و مردان در این کشور ۶۵ سال است و فرد باید دست‌کم ۲۵ سال حق بیمه پرداخت کرده باشد. امید به زندگی در ۶۵ سالگی نیز نشان می‌دهد، بدون در نظر گرفتن وراثت، زنان و مردان به طور متوسط به ترتیب ۲۴.۳ و ۱۹.۵ سال حق بیمه دریافت می‌کنند.

نرخ وابستگی (درصد)				نسبت جمعیت +۶۵ (درصد)				سن بازنشستگی (سال)				امید به زندگی در زمان بازنشستگی			
در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶	
مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان
۴۳	۶۵	۱۷	۲۶	۶۵ تا ۲۵ سال حق بیمه	۶۵ تا ۲۵ سال حق بیمه	۲۲.۴	۱۷.۵	۲۴.۳	۱۹.۵						

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

همان‌طور که گفته شد سن بازنشستگی سالمندی پایه ۶۵ سال با حداقل ۲۵ سال سابقه پرداخت حق بیمه است؛ با این حال مستمری پایه کامل در صورت ۴۰ سال مشارکت در سیستم به دست می‌آید. مزایای بازنشستگی مرتبط با عایدات بستگی به حق‌الزحمه و طول مدت مشارکت دارد. از ۱ آوریل ۲۰۱۷، دریافت مزایای بازنشستگی سالمندی پایه نیز مستلزم حداقل ۱۰ سال مشارکت فرد است.

حقوق بازنشستگی کارمندان از ۶۵ سالگی و همراه حقوق بازنشستگی پایه پرداخت می‌شود مشروط به این که مستمری‌بگیر نسبت به مستمری پایه محق باشد. کمک اجتماعی نیز، سیستم بازنشستگی را تکمیل می‌کند. در سال ۲۰۱۴، مزایای کمک اجتماعی برای شخص ۶۰ تا ۶۹ ساله ساکن توکیو بالغ بر ۹۸۱۱۶۰ ین ژاپن در سال به استثنای مزایای محل زندگی و دیگر مزایای مرتبط بود.

نرخ جایگزینی		متوسط دستمزد		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		حداقل حقوق بازنشستگی	
ین	دلار (PPP)	ین	دلار (PPP)	ین	دلار (PPP)	ین	دلار (PPP)
۳۴۶	۴۲۵۸۳۳	۴۱۷۴	۱۴۱۳۳۸	۱۴۴۴	۸۰۸۶۵+	مزایا مکمل	۷۹۲
						(آزمون وسع)	
						۶۵۰۰۸+ مزایا مرتبط با درآمد	
						۶۳۷	

لهستان؛ حرکت به سمت نظام NDC

اصلاحات ۱۹۹۹

مشکلات در سیستم بازنشستگی لهستان نیز مانند مجارستان تا حد زیادی برگرفته از نوسانات بازار کار بود. بازار کار این کشور از سال ۱۹۸۹ تعدیلات اساسی تجربه کرد. در این سال تعدیل در بازار کار باعث کاهش شدید اشتغال و افزایش بیکاری شد. پس از این سال تا سال ۱۹۹۸ بازار کار تا حدی ترمیم شد اما در این سال فاز دوم تجدید ساختار بازار کار به اجرا درآمد که در نتیجه آن بیکاری تا حدود ۲۰ درصد افزایش پیدا کرد. این تجدید ساختار بر جمعیت سالمند که مهارت‌هایشان با بازار کار جدید هماهنگ نبود بیشتر اثر گذاشت و اشتغال کارگران مسن کاهش چشمگیری پیدا کرد. در پاسخ به چنین وضعیتی مقامات مسئول، بازنشستگی پیش از موعد را به عنوان یک امتیاز برای نیروی کار مسن در نظر گرفتند. در نتیجه چنین سیاستی تعداد مستمری‌بگیران افزایش یافت در حالی که در طرف مقابل تعداد حق بیمه‌پردازان کاهش یافته بود. به دنبال این روند در سال ۱۹۹۹ اصلاحات نظام مستمری در دستور کار قرار گرفت. در نتیجه این اصلاحات بازنشستگی پیش از موعد لغو شد و مکانیسم‌هایی برای تشویق افراد به دوره طولانی‌تر کار در نظر گرفته شد.

در حال حاضر سیستم جدید بازنشستگی در لهستان مبتنی بر حق بیمه معین (DC) است که از طریق دو حساب مجازی (PAYG) و اندوخته گذاری تأمین مالی می‌شود. میزان مستمری با توجه به حساب فردی و امید به زندگی در سن بازنشستگی تعیین می‌شود. محاسبه مزایا به گونه‌ای است که اگر فرد قبل از ۶۵ سالگی بازنشسته شود به نسبت سیستم قبلی مزایای کمتری دریافت می‌کند اما اگر بعد از ۶۵ سالگی بازنشسته شود مزایای دریافتی بیشتر از سیستم قبلی است.^۱

۱. مطالب این بخش از مقاله «سیستم بازنشستگی و اشتغال کارگران سالمند: چگونه ساختار انگیزشی تغییر می‌یابد»، گرفته شده است

شاخص‌های کلان

در دوره اصلاحات، اقتصاد لهستان با کاهش رشد اقتصادی روبه‌رو بود و در عین حال نرخ تورم نیز در همین دوره کاهش داشت؛ به‌طوری‌که درمجموع شرایط پایداری بر اقتصاد این کشور، به‌ویژه پس از نرخ منفی رشد در دهه ۱۹۹۰، حاکم بود. تولید سرانه نیز در این دوره افزایش مستمر داشت.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۶.۴	۴.۶	۲	۲۰.۳	۹.۵	۲	۶۹۴۷	۸۱۰۱	۸۸۶۰

شاخص‌های رفاهی

شاخص‌های رفاهی در لهستان نشان می‌دهد وضعیت این کشور از نظر فقر اقتصادی نامطلوب نیست. در سال اصلاحات تنها ۲.۱ درصد از جمعیت زیر خط فقر بودند که تا سال ۲۰۱۶ نیز کاهش داشت. همچنین برنامه‌های حوزه سلامت در این کشور به‌گونه‌ای است که دولت بخش اصلی مخارج نظام بهداشت و درمان را متقبل شده است. با این حال توجه به شاخص درصد جمعیت تحت پوشش بیمه نشان می‌دهد کمتر از ۵۰ درصد مردم تحت پوشش این نظام هستند.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در سلامت از کل مخارج سلامت (درصد)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۲	در سال اصلاحات	۲۰۱۴
۲.۱	۰.۸	-	۴۳.۸	۷۱.۱	۷۰.۹

شاخص‌های بازار کار

بازار کار لهستان در دوره اصلاحات و پس از آن از شاخص‌های ضعیف‌تری نسبت به متوسط OECD برخوردار بوده است. نرخ بیکاری در این کشور بالاتر از متوسط و نرخ مشارکت کمتر از متوسط OECD است. همچنین مشارکت افراد ۵۵ تا ۶۴ سال در بازار کار این کشور در سطوح پایین بین کشورهای OECD است، هرچند پس از اصلاحات این نسبت بهبود داشته است.

متوسط دستمزد (PPP)	نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)		جغرافیا
	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	
۱۶۴۷	۵۶.۵	۵۵.۶	۵	۱۱.۶	۵.۲	۱۳.۱	۴۸.۲	۳۵.۱	لهستان
	۵۹.۷	۶۰.۱	۶.۲	۶.۲	۶.۴	۷.۳	۶۲	۵۰.۲	OECD

شاخص‌های حاکمیتی و مالی

اصلاحات بازنشستگی در لهستان با آگاهی‌سازی عمومی در این زمینه همراه بود. در این راستا دولت دفتر اصلاحات بازنشستگی را تأسیس کرد که این دفتر هم در دوره طراحی سیاست‌ها و هم در دوره اجرا فعالیت گسترده‌ای داشت. یک شرکت روابط عمومی حرفه‌ای نیز از این دفتر حمایت می‌کرد. هدف اصلی از این روند آماده‌کردن افکار عمومی درباره اصلاحات و آگاه ساختن آن‌ها از روند پیش رو بود. این دفتر با رسانه‌ها ارتباط قوی داشت و تلاش داشت در کنار افکارسنجی با برگزاری سمینارها افراد متأثر از اصلاحات را از روند کار مطلع کند. از منظر شاخص‌های مالی، بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات در سطح متوسط کشورهای OECD بود، کسری بودجه ۲.۲ درصدی نسبت به GDP وضعیت به نسبت متعادل مخارج دولت نسبت به منابع آن را نشان می‌دهد.

نسبت مخارج بازنشستگی به GDP نیز در لهستان در سطح متوسط کشورهای OECD است.

نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)		کسری بودجه (درصد از GDP)		بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		گفت‌وگوی اجتماعی	گرایش	رئیس دولت اجراکننده
۲۰۱۶	سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۰	۱۹۹۹	وجود داشت	مستقل	الکساندر کوئشنیوسکی
۱۰.۳	۹.۳	۲.۴۷	۲.۲	۶۹.۳	۴۶			

شاخص‌های بیمه‌ای

نرخ وابستگی و سهم سالمندان در جمعیت لهستان هر دو جزو نرخ‌های متوسط در بین کشورهای OECD است. پیش از اصلاحات سن بازنشستگی برای زنان و مردان به ترتیب ۵۵ و ۵۹ سال بود که یکی از دلایل آن استفاده از گزینه‌های بازنشستگی پیش از موعد با هدف مقابله با بیکاری بود. اصلاحات باعث افزایش سن بازنشستگی شد چرا که نحوه محاسبه مستمری (برای مردان) به گونه‌ای بود که اگر فرد در سنین پایین‌تر از ۶۵ سال درخواست بازنشستگی می‌کرد دریافتی‌اش به میزان قابل توجهی کاهش می‌یافت.^۱

نرخ وابستگی (درصد)		نسبت جمعیت +۶۵ (درصد)		سن بازنشستگی (سال)				امید به زندگی در ۶۵ سالگی	
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
۴۷	۴۴	۱۲	۱۶	زن ۵۵	مرد ۵۹	زن ۶۰.۳	مرد ۶۵.۳	زن ۱۷.۱	مرد ۱۳.۳
								زن ۲۰.۱	مرد ۱۵.۷

۱. مطالب این بخش از مقاله "Pension reform and public information in Poland" گرفته شده است

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

در سال ۲۰۱۴، سن بازنشستگی برای مردان ۶۵ سال و سه ماه و برای زنان ۶۰ سال و سه ماه تعیین شد. از اول ژانویه ۲۰۱۳، سن بازنشستگی با روند تدریجی افزودن یک ماه در ژانویه، مه و سپتامبر افزایش می‌یابد تا برای هر دو گروه زنان (در سال ۲۰۴۰) و مردان (در سال ۲۰۲۰) به ۶۷ سال برسد. حقوق بازنشستگی حداقل مستلزم ۲۱ سال مشارکت در بازار کار است، سنوات مشارکت برای مردان و زنان به ترتیب در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۲ به ۲۵ سال افزایش خواهد یافت. در نظام بازنشستگی لهستان حداقل حقوق بازنشستگی تعیین شده است که پرداخت آن در یک سیستم PAYG، انجام می‌شود. در طرح بازنشستگی جدید، هنگامی که مجموع مستمری سالمندی اجباری از حداقل پایین‌تر باشد، حداقل بازنشستگی تضمین شده و منابع آن توسط بودجه دولتی تأمین می‌شود.

نرخ جایگزینی (درصد)		متوسط دستمزد		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		حداقل حقوق بازنشستگی	
زлотی	دلار (PPP)	زлотی	دلار (PPP)	زлотی	دلار (PPP)	زлотی	دلار (PPP)
۳۹۸۲	۲۳۴۲	۱۲۵۷	۷۴۰	۱۰۰۰	۵۸۸		

سوئد؛ استقرار نظام NDC

اصلاحات ۱۹۹۹

در اواخر دهه ۱۹۵۰ طرح نظام بازنشستگی مبتنی بر درآمد در سوئد اجرایی شد. در این طرح همه شاغلان بدون توجه به حوزه اشتغال به صورت متوازن تحت پوشش بیمه بازنشستگی قرار می گرفتند. از دهه ۱۹۸۰ به تدریج لزوم اصلاحات در نظام بازنشستگی مطرح شد. گزارشی که در سال ۱۹۸۲ تهیه شد نشان می داد در صورت تداوم وضعیت (رکود اقتصادی و عدم تغییر در سیاست های بازنشستگی) تا سال ۲۰۳۰ هر فرد باید تا یک سوم حقوق خود را به عنوان حق بیمهپرداز تا پایداری مالی صندوق ها حفظ شود. گزارش دیگری که در سال ۱۹۸۷ تهیه شد نشان می داد صندوق های بازنشستگی از ۱۹۹۵ دچار کسری می شوند و تغییر در شرایط سرمایه گذاری دارایی ها و تسهیل قوانین این حوزه نیز نمی تواند این کسری را جبران کند. این موارد باعث شد از دهه ۱۹۹۰ بررسی روش های اصلاح سیستم در دستور کار قرار گیرد. نخستین نسخه از اصلاحات بازنشستگی در سال ۱۹۹۴ تهیه شد اما به دلیل تغییر دولت و مخالفت برخی اتحادیه ها با این اصلاحات، اجرایی شدن آن به تعویق افتاد. در نهایت در سال ۱۹۹۸ و با برخی تغییرات در برنامه قبلی، اصلاحات سیستم بازنشستگی اجرایی شد. مهم ترین موارد اصلاحات به شرح زیر بود:

- سیستم جدید اجباری است و همه افراد را باید پوشش دهد.
- مستمری های جدید بر مبنای دریافتی های کل دوره اشتغال فرد و مبتنی بر حق بیمه های پرداختی خواهد بود.
- خدمت سربازی و سال های نگهداری از کودکان تا ۴ سال در امتیازات بازنشستگی در نظر گرفته می شود.
- سن بازنشستگی منعطف است و افراد می توانند قبل و بعد از ۶۵ سال بازنشسته شوند اما سن بازنشستگی روی قواعد محاسبه مستمری مؤثر است.

- افرادی که حق بیمه پرداخت نکرده‌اند یا حق بیمه آنها مبلغ محدودی بوده است در صورتی که ۴۰ سال در سوئد اقامت داشته باشند مستمری حداقل دریافت می‌کنند.
- مستمری‌ها در هر سال برابر با رشد اقتصادی منهای ۱.۶ افزایش می‌یابد، اگر حاصل عملیات فوق منفی شد مستمری افزایش نمی‌یابد.
- نرخ حق بیمه ۱۸.۵ درصد است که به حساب صندوق‌های خصوصی می‌رود.^۱

شاخص‌های کلان

سوئد در دوران اصلاحات روند باثبات اقتصادی را پشت سر گذاشت به‌طوری که رشد اقتصادی در کل این سال‌ها مثبت بوده و تورم نیز در سطح پایینی قرار داشت. تولید سرانه در این کشور نیز جزو رتبه‌های بالای جهانی است که در دوره اصلاحات روند افزایشی داشت.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۲.۶	۴.۴	۱.۹	۰.۸	۰.۴	۲.۱	۳۸۳۸۹	۴۲۷۸۵	۴۶۱۰۴

شاخص‌های رفاهی

در سوئد تمام شاغلان باید زیر پوشش بیمه اجتماعی باشند و اگر در شرایطی فرد تحت پوشش بیمه نبود دولت حداقل‌هایی را برای وی تأمین می‌کند. در حال حاضر تنها ۰.۴ درصد جمعیت این کشور فقیر محسوب می‌شوند. در حوزه بهداشت نیز دولت بار اصلی هزینه‌ها را به عهده دارد و بیشتر از ۸۵ درصد هزینه‌های این حوزه توسط دولت پرداخت می‌شود.

۱. مطالب این بخش از مقاله «آیا اتحادیه‌ها همچنان مهم هستند» گرفته شده است.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۴	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶
-	۰.۴	۱۰۰ درصد شاغلان		۸۶	۸۴

شاخص‌های بازار کار

سوئد از جمله کشورهایی است که هم در دوره اصلاحات و هم در حال حاضر افراد بالای ۵۵ سال آن مشارکت بالایی در بازار کار دارند. هم‌اکنون نزدیک به ۸۰ درصد جمعیت بین ۵۵ تا ۶۴ سال در بازار کار حضور دارند. نرخ بیکاری زنان و مردان در سوئد در سطح متوسط OECD است و نرخ بیکاری زنان از مردان نیز کمتر است. نرخ مشارکت در این کشور بالاتر از متوسط OECD است.

جغرافیا	نرخ مشارکت افراد ۶۴-۵۵ سال (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		متوسط دستمزد (PPP)
	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات
سوئد	۶۸.۵	۷۹.۷	۶.۹	۶.۸	۸.۳	۷.۵	۶۲.۹	۶۴	۲۶۷۹
OECD	۵۰.۵	۶۲	۷.۳	۶.۴	۶.۲	۶.۲	۶۰.۱	۵۹.۷	

شاخص‌های حاکمیتی

در دوره اصلاحات کمیته‌ای برای پیشبرد اصلاحات بازنشستگی تشکیل شد که وظیفه آن متقاعد کردن بازیگران مختلف برای اصلاحات بود. در دوره تصویب اصلاحات اولیه (۱۹۹۴) یک دولت لیبرال در این کشور روی کار بود که البته ناگزیر بود برای پیشبرد اصلاحات احزاب چپ را نیز متقاعد کند. این اتفاق نظر

در نهایت بین دولت و احزاب مخالف به وجود آمد اما با تغییر دولت و روی کار آمدن دولت سوسیال جدید اصلاحات به تعویق افتاد. اصلاحات در سال ۱۹۹۸ و با برخی تغییر در برنامه اولیه اجرایی شد. در تمام این مراحل هر دو دولت با کمیته‌های کارگران، کارمندان یقه‌سفید، متخصصان و دانشگاهیان و کارفرمایان مذاکرات جدی داشتند.

رئیس دولت اجراکننده		حزب	گفت‌وگوی اجتماعی	بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		کسری بودجه (درصد از GDP)		نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)	
گوران پرسون	سوسیال دموکرات	وجود داشت		سال اصلاحات	۲۰۱۰	سال اصلاحات	۲۰۱۶	سال اصلاحات	۲۰۱۶
				۷۳.۲	۶۱.۷	+۰.۷۶	۱.۲	۷.۱	۷.۶

شاخص‌های بیمه‌ای

سوئد یکی از بالاترین نرخ‌های وابستگی را بین کشورهای OECD دارد و سهم جمعیت سالمند نیز در این کشور بالاست. در حال حاضر از هر ۱۰۰ نفر در سوئد ۲۰ نفر بالای ۶۵ سال هستند. سن بازنشستگی برای مردان و زنان برابر است و با توجه به امید به زندگی در ۶۵ سالگی تخمین زده می‌شود، بدون در نظر گرفتن مستمری وراثت، زنان و مردان به‌طور متوسط ۲۱ و ۱۹ سال مستمری دریافت کنند.

نرخ وابستگی (درصد)		نسبت جمعیت +۶۵ (درصد)		سن بازنشستگی (سال)				امید به زندگی در ۶۵ سالگی			
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	زن	مرد
۵۶	۵۹	۱۷	۲۰			۶۵	۶۵	۲۰	۱۶.۵	۲۱.۵	۱۸.۹

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

افراد می‌توانند حقوق بازنشستگی اسمی مرتبط با عایدات را از ۶۱ سالگی برداشت کنند. احراز صلاحیت بازنشستگی تضمینی، مستلزم سه سال اقامت در کشور است و دریافت مزایای مربوط از ۶۵ سالگی امکان‌پذیر است. حداکثر مزایای بازنشستگی تضمینی مشروط به ۴۰ سال اقامت بوده و در دوره‌های کوتاه‌تر به تناسب کاهش پیدا می‌کند.

“مستمری تضمینی” پایه، مزایای بازنشستگی مبتنی بر درآمد با سطوح پایین است. در سال ۲۰۱۴، مزایای کامل تضمین‌شده جهت مستمری‌بگیر (مجرد) متولد پس از سال ۱۹۳۸ برابر ۲۴ درصد میانگین عایدات ناخالص بود. صرفاً هنگامی که حقوق بازنشستگی مرتبط با عایدات از تقریباً ۳۵ درصد از میانگین عایدات بیشتر باشد، صلاحیت دریافت مستمری تضمینی به پایان می‌رسد. سطح مستمری تضمینی بر اساس قیمت تعدیل می‌شود. همچنین مزایای مسکن ۹۳ درصد هزینه‌های مسکن را تا حداکثر ۵۰۰۰ کرون سوئد در ماه برای مستمری‌بگیر مجرد پوشش می‌دهد. مزایای دیگری نیز شامل حال خانوارها می‌شود که در بهبود وضعیت رفاهی آن‌ها نقش بسزایی دارد.

نرخ جایگزینی (درصد)		متوسط دستمزد		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		حداقل حقوق بازنشستگی	
کرون	دلار (PPP)	کرون	دلار (PPP)	کرون	دلار (PPP)	کرون	دلار (PPP)
۳۵۲۵۵	۳۹۱۷	۱۹۶۷۲	۲۱۸۵	۷۸۹۹ (آزمون وسع)	۸۸۷		

فرانسه؛ حرکت به سمت نظام مختلط

اصلاحات ۱۹۹۳ و ۲۰۰۳

سیستم بازنشستگی فرانسه در بدو تأسیس در قرن ۱۹ به شیوه اندوخته‌گذاری اجباری طراحی شد با این حال بحران ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ مشکلات بسیاری برای این سیستم ایجاد کرد که در نتیجه آن در سال ۱۹۴۵ شیوه PAYG جایگزین طرح قبلی شد. این سیستم نیز بدون اشکال نبود و با گذشت زمان و با تغییرات در نسبت جمعیتی این کشور لزوم اصلاحات در سیستم PAYG توسط کارشناسان پیش‌بینی شد. اواخر دهه ۱۹۸۰ آغاز مذاکرات در این زمینه بود. در این دوره گزارش‌هایی که درباره تغییر نسبت جمعیتی تهیه شده بود نشان می‌داد در شرایطی که نظام بازنشستگی تغییری نداشته باشد تا سال ۲۰۲۵ تعداد حق‌بیمه پردازان باید ۱۷۰ درصد افزایش داشته باشد تا توازن نظام حفظ شود. گزارش‌های دیگری نیز نشان می‌داد تا سال ۲۰۴۰ به‌ازای هر سه نفر در فرانسه یک نفر بالای ۶۰ سال خواهد بود و به‌ازای هر ۱۰ نفر کارکن هفت نفر بازنشسته وجود خواهد داشت. علاوه بر این در دهه ۱۹۸۰ فرانسه با کاهش مشارکت نیروی کار مسن در جامعه روبه‌رو بود که این موضوع نیز هزینه‌های بازنشستگی را برای دولت افزایش می‌داد. تمام این موارد باعث شد از ابتدای دهه ۱۹۹۰ تغییر در نظام بازنشستگی فرانسه به‌طور جدی‌تر دنبال شود. در سال‌های ۱۹۹۳ و ۲۰۰۳ سیستم بازنشستگی فرانسه دستخوش تغییرات اساسی شد. در سال ۱۹۹۳ اصلاحات در ۴ حوزه اصلی پیگیری شد: گسترش دوره مشمولیت برای دریافت حقوق بازنشستگی از ۳۷.۵ به ۴۰ سال (طی ۱۰ سال)؛ افزایش تعداد سال‌های بالاترین دریافتی از ۱۰ سال به ۲۵ سال به‌عنوان محاسبه مزایای بازنشستگی (طی ۱۵ سال)؛ شاخص‌بندی حقوق بازنشستگی مبتنی بر قیمت‌ها به جای دستمزدها؛ ایجاد یک صندوق یکپارچه سالمندی برای پوشش مزایا غیرحق بیمه‌ای. نکته مهم در این اصلاحات تدریجی بودن آن است. اصلاحات بعدی در سال ۲۰۰۳ انجام شد و طی آن قوانین

بازنشستگی در بخش عمومی که پیش‌تر در مقابل تغییر آن مقاومت‌های زیادی وجود داشت، اصلاح و تعداد سال‌های پرداخت حق بیمه و شاخص‌بندی حقوق در بخش عمومی با سیستم بازنشستگی خصوصی یکسان شد.

در حال حاضر تقریباً تمام افراد در فرانسه تحت پوشش سیستم بازنشستگی هستند و این عمومی‌سازی با تکیه بر دو لایه بازنشستگی اصلی و مکمل امکان‌پذیر شده است. لایه نخست طرح بازنشستگی اجباری است که سطحی از مزایای اولیه را پوشش می‌دهد و از یک سیستم مزایای معین (DB) پیروی می‌کند و لایه دوم طرح‌های تکمیلی است که شاغلان بخش‌های مختلف را پوشش می‌دهد و به شیوه PAYG و به صورت DC عمل می‌کند.^۱

شاخص‌های کلان

اصلاحات سال ۱۹۹۳ در فرانسه در وضعیتی پیش رفت که رشد اقتصادی برای یکسال منفی شده بود و در دوره اصلاحات متوسط رشد از دوره قبل و بعد از اصلاحات کمتر بود. اصلاحات سال ۲۰۰۳ در وضعیت باثبات‌تر اقتصادی پیش رفت. نرخ تورم در هر دو دوره به نسبت پایین بود. تولید سرانه در دوره اصلاحات اول کمی کاهش داشت اما دوباره در مسیر افزایشی قرار گرفت.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)			سال
سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	
۱.۷	۱.۱	۱.۸	۳.۲	۲	۱۶	۳۳۷۵۲	۳۳۲۵۳	۳۴۶۰۷	۱۹۹۳
۲.۹	۱.۳	۲	۱.۱	۲	۱۶	۳۸۲۸۴	۳۹۴۳۴	۴۱۰۰۰	۲۰۰۳

۱. مطالب این بخش از مقاله «آیا جامعه هنوز در بن‌بست است» گرفته شده است.

شاخص‌های رفاهی

درباره شاخص‌های فقر در فرانسه اطلاعات کافی در دسترسی نیست اما مبنای سیستم بازنشستگی در فرانسه پوشش همگانی شاغلان و حمایت از افراد بدون بیمه است. در زمینه بهداشت نیز دولت فرانسه خدمات گسترده‌ای ارائه می‌دهد و حدود ۷۸ درصد هزینه‌ها توسط دولت تأمین می‌شود.

سهم مخارج دولت در بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت (درصد)		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		درصد جمعیت زیر خط فقر		سال
در سال ۲۰۱۴	اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	
۷۸.۲	۷۹.۶	۱۰۰ درصد شاغلان		-	-	۱۹۹۳
		۷۷.۹			-	۲۰۰۳

شاخص‌های بازار کار

شاخص‌های بازار کار در فرانسه نسبت به متوسط کشورهای OECD پایین‌تر است. در دوره اصلاحات کمتر از ۴۰ درصد افراد ۵۵ تا ۶۴ سال در بازار کار مشارکت داشتند، اگرچه در سال‌های اخیر این نرخ افزایش پیدا کرده است اما هنوز از متوسط OECD کمتر است. نرخ بیکاری هم برای زنان و هم برای مردان در این کشور بیشتر از متوسط OECD و نرخ مشارکت کمتر از متوسط است. با این حال دستمزد متوسط در فرانسه به نسبت دستمزد بالایی است.

متوسط دستمزد (PPP)		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)			نرخ بیکاری مردان (درصد)			نرخ بیکاری زنان (درصد)			نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)			جغرافیا
در سال اصلاحات		۲۰۱۶	درسال اصلاحات		۲۰۱۶	درسال اصلاحات		۲۰۱۶	درسال اصلاحات		۲۰۱۶	درسال اصلاحات		فرانسه
۲۰۰۳	۱۹۹۳		۲۰۰۳	۱۹۹۳		۲۰۰۳	۱۹۹۳		۲۰۰۳	۱۹۹۳		۲۰۰۳	۱۹۹۳	
۳۱۳۵	۲۷۹۴	۵۵.۴	۵۶.۱	۵۵.۲	۱۰.۲	۸.۱	۹.۷	۹.۸	۹.۶	۱۳.۴	۵۳.۶	۳۸.۷	۳۶.۶	
-		۵۹.۸	۵۹.۶	۵۹.۹	۶.۲	۶.۸	۷.۳	۶.۴	۷.۲	۸.۲	۶۲	۵۲.۵	۴۸.۹	OECD

شاخص‌های حاکمیتی

در سال ۱۹۹۳ فرانسوا میتران به‌عنوان رئیس‌جمهور فرانسه دولت را در دست داشت. وی ادوارد بالادور را به‌عنوان نخست‌وزیر انتخاب کرد و بالادور نخستین اصلاحات اساسی در قوانین بازنشستگی بخش خصوصی را در فرانسه پیش برد. بالادور برای کاهش مقاومت‌ها در برابر اصلاحات قوانین بازنشستگی در بخش عمومی را بدون تغییر باقی گذاشت و در بخش خصوصی نیز سیاستی سنجیده در برخورد با اتحادیه‌ها در پیش گرفت. وی اتحادیه‌ها را به کنفرانس‌های مربوط به اصلاحات بازنشستگی دعوت و به طور دائم مذاکرات سه‌جانبه بین دولت، کارفرمایان و اتحادیه‌ها را دنبال می‌کرد؛ همین امر باعث شد وی بتواند اصلاحات را با مقاومت کمتری پیش ببرد.

دولت بعدی که اصلاحات را در دستور کار قرار داد دولت ژاک شیراک بود وی آلن ژوپه را به‌عنوان نخست‌وزیر انتخاب کرد. هدف ژوپه اصلاحات در سیستم بازنشستگی هم در بخش خصوصی و هم در بخش عمومی بود؛ اما به دلیل مقاومت اتحادیه کارمندان بخش عمومی و اعتصابات گسترده در این بخش (بزرگ‌ترین اعتصابات تا آن زمان) این اصلاحات به بن‌بست خورد.

تجربه شکست ژوپه باعث شد نخست‌وزیر بعدی (ژوسپین) بسیار محتاط‌تر

عمل کند. این دولت تمرکز خود را بر این گذاشت که افکار عمومی را برای پذیرش اصلاحات آماده کند. در این دوره گزارش‌های متعددی با هدف پذیرش لزوم اصلاحات در سیستم بازنشستگی منتشر شد به طوری که در یک نظرسنجی ۱۰۰۰ نفره ۷۲ درصد مردم اصلاحات در این حوزه را ضروری دانستند. ژوسپین اصلاحات در سیستم را تا دوره بعدی انتخابات به تعویق انداخت اما بازم اصلاحات در سیستم بازنشستگی عمومی به دلیل اعتراض‌ها و اعتصابات مسکوت ماند.

در انتخابات بعدی باز هم شیراک انتخاب شد که وی رافارین را به‌عنوان نخست وزیر منصوب کرد. اصلاحات در این دوره نیز بر تغییر در سیستم بازنشستگی عمومی و یکسان کردن آن با سیستم بخش خصوصی استوار بود. در این دوره نیز مقاومت‌های شدیدی در مقابل اصلاحات شکل گرفت و حدود ۲ میلیون نفر در اعتراض به اصلاحات در فرانسه اعتصاب کردند. با این حال دولت شیراک این اصلاحات را پیش برد اگرچه برخی قوانین درباره معلمان تعدیل شد.^۱

سال	رئیس دولت اجراکننده	گرایش	گفت‌وگوی اجتماعی	بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		کسری بودجه (درصد از GDP)		نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)	
				در سال اصلاحات	۲۰۱۵	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۴
۱۹۹۳	فرانسوا میتران	سوسیالیست	وجود داشت	۶۶.۵	۱۲۰.۵	۶.۳	۳.۴۱	۱۱.۴	۱۳۸
۲۰۰۳	ژاک شیراک	لیبرال	وجود داشت اما در نهایت دولت در مقابل اعتراضات ایستاد	۷۸.۵		۳۸		۱۱.۷	

شاخص‌های بیمه‌ای

نرخ وابستگی و سهم جمعیت سالمند در فرانسه نسبت به متوسط OECD بالاتر است. در حال حاضر تقریباً به ازای هر ۱۰۰ نفر بیش از ۱۹ نفر در سن بالای ۶۵ سال قرار دارند. سن بازنشستگی در فرانسه کمتر از ۶۵ سال است و با توجه به امید به زندگی در ۶۵ سالگی به‌طور متوسط زنان ۲۶ سال و مردان ۲۳ سال حقوق بازنشستگی دریافت می‌کنند (بدون در نظر گرفتن وراثت).

امید به زندگی در ۶۵ سالگی		سن بازنشستگی				نسبت جمعیت سالمند (درصد)		نرخ وابستگی (درصد)		سال
در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد					
۲۳.۵	۱۹.۴	۲۰.۶	۱۶	۶۲	۶۲	-	-	۱۴.۷	۱۹.۳	۱۹۹۳
		۲۱.۱	۱۷			-	-	۱۶.۳		۲۰۰۳
								۶۰		

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

مطابق برنامه اصلاحات سال ۲۰۱۰، حداقل سن بازنشستگی بر اساس سال تولد از ۶۰ سال به ۶۲ سال تا سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است؛ همچنین از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۲ سن بازنشستگی با نرخ کامل از ۶۵ سال به ۶۷ سال ارتقاء می‌یابد. مستمری حداقل همگانی در نظام عمومی و در طرح‌های مربوط وجود دارد (صرف‌نظر از مبلغ مستمری دریافتی از سایر طرح‌های پایه یا تکمیلی). احراز صلاحیت دریافت مزایای مذکور مستلزم ۴۱.۲۵ سال مشارکت (برای متولدین سال ۱۹۵۳)، یا دارا بودن ۶۶ سال و دو ماه و بالاتر (افزایش به ۶۷ سال از ۲۰۲۲) است. مستمری حداقل برای دوره‌های کوتاه‌تر به نسبت تقسیم می‌شود.

حداقل حقوق بازنشستگی		متوسط حقوق بازنشستگی (برآوردی)		متوسط دستمزد		نرخ جایگزینی
دلار (PPP)	یورو	دلار (PPP)	یورو	دلار (PPP)	یورو	۶۰.۵
۱۰۰۰ ۷۸۶	۸۰۰ (آزمون وسع) ۶۲۹ پایه+مزایای مرتب با درآمد	۲۳۹۷	۱۹۱۸	۳۹۶۳	۳۱۷۰	

آرژانتین؛ برقراری نظام مختلط اصلاحات ۱۹۹۳

یک دهه پس از اصلاحات بازنشستگی نظام تأمین اجتماعی شیلی، آرژانتین بر مبنای اصول اجماع واشنگتنی اصلاحاتی را در حوزه بازنشستگی خود اعمال کرد. ثبات مالی، آزادسازی بازارهای مالی و کالایی، همچنین مقرراتزدایی از بازارها و خدمات عمومی و خصوصی سازی بنگاه‌های دولتی از پایه‌های سیاست اقتصادی جدید بود. پس از دو سال مباحثه، در سال ۱۹۹۴ یک سیستم بازنشستگی جدید اجرایی شد که ترکیبی از طرح بازنشستگی عمومی اصلاح شده با حساب‌های بازنشستگی پس از نمونه شیلی بود.

سیستم مختلط با نمونه شیلی به چند دلیل متفاوت بود؛ به جای تعویض کردن سیستم قدیمی PAYG، در طرح آرژانتین ۱. امکان انتخاب بین طرح مزایای معین (DB) - با تأمین مالی از طریق سیستم PAYG عمومی - (ترکیبی از نرخ بازنشستگی پایه‌ای ثابت و جزء وابسته به درآمد) و سیستم مختلط وجود داشت که ترکیبی از DB عمومی (بازنشستگی پایه‌ای) با حساب‌های IFF بود ۲. سیستم مختلط سهم حق بیمه کارفرمایان جهت تأمین مالی بازنشستگی پایه‌ای را برای افرادی که دست کم ۳۰ سال حق بیمه پرداخت کرده‌اند، حفظ کرد. ۳. خوداشتغالی‌ها به صورت اجباری تحت پوشش بیمه بودند در صورتی که در شیلی سهم خود اشتغال‌های بیمه‌شده بسیار پایین بود و ۴. نهادهای عمومی و غیرانتفاعی برای ایجاد نهادهای بازنشستگی و مدیریت صندوق‌های بازنشستگی (AFJP) مجاز دانسته شدند در صورتی که این کار در شیلی ممنوع بود.

با وجود تمام این اختلاف‌ها، اصلاحات بازنشستگی در آرژانتین شباهت بسیاری با مورد شیلی داشت. نخست اینکه هر دو کشور اصلاحات بازنشستگی را با اهداف سیاست‌های اقتصادی ترکیب کردند. حامیان اصلاحات در هر دو کشور

انتظار داشتند خصوصی‌سازی سیستم بازنشستگی اثرات مثبت بر نرخ پس‌انداز ملی، سرمایه‌گذاری و رشد داشته باشد و به دلیل مالکیت خصوصی و توزیع مجدد کمتر در سیستم (ارتباط قوی‌تر بین مزایا و حق بیمه)، انگیزه مشارکت در بیمه اجتماعی بالاتر رود. دوم اینکه هر دو کشور اصلاحات پارامتریک را با هدف صرفه‌جویی در هزینه - مانند افزایش دوره استفاده از حقوق بازنشستگی (در آرژانتین از ۲۰ به ۳۰ سال) و سن بازنشستگی (افزایش ۵ سال) و تغییر در فرمول محاسبه مزایا- با معرفی حساب‌های اندوخته خصوصی ترکیب کردند. البته هر دو کشور بازنشستگی بدون پرداخت حق بیمه که برای سالمندان فقیر هدف‌گذاری شده بود را بدون تغییر باقی گذاشتند.

شاخص‌های کلان

در دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ آرژانتین با وضعیت بی‌ثبات اقتصادی روبه‌رو بود به‌طوری که این کشور در سال ۱۹۹۰ نرخ تورم چهار رقمی را تجربه کرد. در دوره اصلاحات نرخ تورم کاهش یافته بود اما رشد اقتصادی کماکان نوسان داشت و در سال‌هایی تا ۱۱ درصد بالا رفت و در سال‌هایی به منفی ۴ درصد رسید. در کل اما رشد اقتصادی میانگین در دوره اصلاحات مثبت بود و تولید سرانه روند افزایشی داشت.

رشد (درصد)			تورم (درصد)			تولید سرانه (دلار ۲۰۱۰)		
سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات	سه سال قبل اصلاحات	در سال اصلاحات	سه سال بعد از اصلاحات
۷	۲۸	۵۸	۲۱۴	۵۳	۱۳	۷۱۶۵	۷۸۴۵	۸۵۲۳

شاخص‌های رفاهی

اصلاحات بازنشستگی در نظام شیلی باعث کاهش سطح پوشش بیمه در این کشور شد. به‌طوری که در همان سال‌های ابتدایی اصلاحات سطح پوشش جمعیت فعال به کمتر از ۲۰ درصد رسید. اصلاحات بعدی توانست تا حدی سطح پوشش را افزایش دهد اما همچنان نظام رفاهی آرژانتین در این زمینه شاخص پایینی را ثبت کرده است. میزان مخارج عمومی بهداشت از کل هزینه‌ای این حوزه در حدود ۶۰ درصد بوده است که این میزان در سال‌های گذشته کاهش داشته اما هنوز در سطح متوسط جهانی است.

درصد جمعیت زیر خط فقر		درصد جمعیت تحت پوشش بیمه		سهم مخارج دولت در بهداشت از کل مخارج بهداشت (درصد)	
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۲	در سال اصلاحات	۲۰۱۴
۵.۷	۴.۴	۲۵	۲۹	۵۹.۷	۵۵.۴

شاخص‌های بازار کار

نرخ بیکاری در آرژانتین بالاتر از متوسط OECD است^۱ اما نرخ مشارکت در سطح متوسط این گروه است. درباره نرخ مشارکت افراد ۶۴-۵۵ سال اطلاعات این کشور وجود ندارد.

نرخ مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال (درصد)		نرخ بیکاری زنان (درصد)		نرخ بیکاری مردان (درصد)		نرخ مشارکت در بازار کار برای ۱۵+ (درصد)		جغرافیا
در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	
-	۱۴.۶	۷.۲	۱۰.۷	۹.۴	۶۰.۵	۵۹.۸		آرژانتین
۴۸.۷	۶۲	۸.۳	۶.۴	۷.۶	۶.۲	۶۰.۱	۵۹.۸	OECD

۱. این کشور جزو کشورهای OECD نیست اما به دلیل اینکه سایر کشورها با این مبنا مقایسه شده‌اند در اینجا نیز همین قاعده حفظ شده است.

شاخص‌های حاکمیتی

دولت کارلوس مِمن در آرژانتین که به‌صورت دموکراتیک رأی آورد، در دور اول انتخابات فوق‌العاده قدرتمند بود و از حمایت گسترده اتحادیه‌های تجاری و مشاغل و همچنین نیروی خارجی، اکثریت سنا و کنگره برخوردار بود و درعین حال کنترل سیستم قضایی را در اختیار داشت. همین امر باعث شد تغییرات در سیستم بازنشستگی این کشور با مقاومت کمتری روبه‌رو شود و دولت این اصلاحات را در سطح مجلس و اتحادیه‌ها مطرح کرد. درباره شاخص‌های مالی آرژانتین اطلاعاتی در دسترس نیست.

نسبت مخارج بازنشستگی به GDP (درصد)		کسری بودجه (درصد از GDP)		بدهی بخش عمومی در سال اصلاحات (درصد از GDP)		گفت‌وگوی اجتماعی	حزب	رئیس دولت اجراکننده
۲۰۱۲	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	سال اصلاحات	۲۰۱۰	۱۹۹۴	بله	راست میانه	کارلوس مِمن
-	-	-	-	-	-			

شاخص‌های بیمه‌ای

امید به زندگی در ۶۵ سالگی				سن بازنشستگی				نسبت جمعیت سالمند		نرخ وابستگی	
۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶		در سال اصلاحات		۲۰۱۶	در سال اصلاحات	۲۰۱۶	در سال اصلاحات
				زن	مرد	زن	مرد	۰.۱۱	۰.۰۹	۰.۵۶	۰.۶۳
-	-	-	-	۶۰	۶۵	۵۵	۶۰				

شاخص‌های فعلی بیمه‌ای

سن بازنشستگی در آرژانتین، ۶۵ سال برای مردان و ۶۰ سال برای زنان با ۳۰ سال سابقه خدمت است. به منظور احراز شرایط صلاحیت، بیمه‌شده می‌تواند جهت جبران یک سال عدم مشارکت، معادل دو سال پس از سن بازنشستگی به کار خود ادامه دهد.

حداقل حقوق بازنشستگی سالمندی ترکیبی ماهانه (مجموع کلیه حقوق بازنشستگی مشارکتی) برابر با ۳۸۲۱.۷۳ پزو آرژانتین (تا مارس ۲۰۱۵) است. حداکثر حقوق ماهانه بازنشستگی سالمندی (مجموع حقوق بازنشستگی پایه و بیمه اجتماعی) معادل ۲۷۹۹۸.۷۹ پزو آرژانتین (تا مارس ۲۰۱۵) است. حقوق بازنشستگی ماهانه در ۱۳ قسط پرداخت می‌شود؛ پرداخت سیزدهم در دو نوبت (ماه‌های ژوئن و دسامبر) هر بار به میزان یک دوم پرداخت ماهانه معمول به حساب افراد واریز می‌شود. همچنین حقوق بازنشستگی سالمندی غیرمشارکتی به عنوان کمک اجتماعی به سالمندان کم درآمد تعلق می‌گیرد که رقم آن حدود ۷۰ درصد حداقل بازنشستگی است.

نرخ جایگزینی (درصد)		متوسط دستمزد		متوسط حقوق بازنشستگی		حداقل حقوق بازنشستگی	
پزو	دلار (PPP)	پزو	دلار (PPP)	پزو	دلار (PPP)	پزو	دلار (PPP)
۷۱۶	۲۳۰۱۸	۲۵۲۹	۱۶۴۸۰	۱۸۱۱	۱۶۰۱ (آزمون وسع)	۱۷۵	۴۱۹
					۳۸۲۱ (پایه)		

مقایسه ایران با کشورهای منتخب

برای درک بهتر وضعیت ایران از منظر شاخص‌های مهم مرتبط با نظام بازنشستگی، در این بخش به‌طور خلاصه وضعیت ایران را با کشورهای منتخبی که در این گزارش بررسی شدند مقایسه می‌کنیم. برای این منظور، وضعیت شاخص‌ها یک‌بار با وضعیت کشورها در دوره اصلاحات و بار دیگر با وضعیت فعلی کشورها مقایسه و رتبه ایران در هر کدام تعیین شده است. جدول نشان می‌دهد ایران از منظر رشد اقتصادی با احتساب نفت هم در مقایسه با دوره اصلاحات کشورها و هم در زمان حاضر، در رتبه اول قرار دارد. اگر رشد اقتصادی بدون نفت را در نظر بگیریم، نسبت به دوره اصلاحات وضعیت مطلوب نیست (رتبه ۷) اما در زمان حاضر این میزان رشد ایران را در رتبه اول قرار می‌دهد و البته باید توجه داشت نوسانات رشد اقتصادی طی سال‌های گذشته در ایران بالا بوده و سال ۱۳۹۵ نمی‌تواند به‌تنهایی معیاری برای تصمیم‌گیری باشد. از منظر تورم نیز چه در مقایسه با دوره اصلاحات و چه در زمان حاضر ایران تورم بالا تجربه می‌کند و در حال حاضر بیشترین تورم را در بین ۱۱ کشور مورد بررسی در گزارش حاضر دارد. درآمد سرانه نیز در حال حاضر پایین‌ترین سطح در بین کشورهاست. سهم دولت از مخارج بهداشت به‌عنوان شاخص مهم رفاهی بسیار پایین است؛ چه در مقایسه با زمان اصلاحات و چه در حال حاضر ایران در رتبه آخر این شاخص قرار می‌گیرد. این شاخص همان‌طور که در ابتدای بحث اشاره شد اثر مستقیم بر وضعیت رفاهی سالمندان دارد. مورد مهم درباره ایران، وضعیت شاخص‌های مرتبط با بازار کار است که در تمام این شاخص‌ها ایران در بین کشورها ضعیف‌ترین عملکرد را دارد. نرخ بیکاری در ایران نسبت به کشورهای بررسی شده، بیشترین میزان و نرخ مشارکت در بازار کار کمترین میزان است. نرخ مشارکت افراد بین ۶۴-۵۵ سال نیز کمترین میزان در بین ۱۱

کشور است. از منظر کسری بودجه ایران در میانه کشورهای مورد بررسی در سطح متوسط قرار دارد. لازم به توضیح است که این کسری با محاسبه نفت در بودجه در نظر گرفته شده است. در شاخص مخارج مستمری بازنشستگی به تولید ناخالص داخلی تنها شیلی و مکزیک نسبت پایین‌تری از ایران دارند و در سایر کشورها این سهم بالاتر از ایران است. سن بازنشستگی در ایران بسیار پایین‌تر از سایر کشورهاست و تنها ترکیه در دوره اصلاحات وضعیت پایین‌تری نسبت به ایران داشته است.

نکته مهم دیگر در زمینه شاخص‌های جمعیت‌شناختی است. بر اساس آمار، ایران بین کشورهای مورد بررسی کمترین نرخ وابستگی و کمترین نسبت جمعیت سالمند را دارد. بر این اساس شاید بتوان نتیجه گرفت بحران صندوق‌های بازنشستگی بیشتر از آنکه تحت تأثیر تغییرات جمعیتی باشد از عوامل دیگر نشئت گرفته است. از منظر متوسط حقوق بر مبنای برابری قدرت خرید ایران رتبه ۹ را بین ۱۱ کشور دارد اما در متوسط حقوق بازنشستگی وضعیت بهتر است و ایران در جایگاه پنجم قرار گرفته است. نرخ جایگزینی نیز در نظام بیمه‌ای ما بالاست و رتبه یک را در این بررسی دارد؛ بالا بودن نرخ جایگزینی باعث شده سطح پایین دستمزد در بازار کار به حقوق بازنشستگی کمتر تسری یابد و در این زمینه ایران وضعیت بهتری داشته باشد. نکته مهم دیگر این است که در ایران مستمری مبتنی بر آزمون استطاعت که به سالمندان فارغ از اینکه جزو سیستم بیمه بوده‌اند یا خیر کمکی را ارائه می‌دهد، وجود ندارد و به همین دلیل مقایسه در این زمینه ممکن نبود.

مقایسه ایران با کشورهای مورد بررسی و رتبه ایران در شاخص‌های منتخب

رتبه در مقایسه با کشورها در سال اصلاحات	رتبه در مقایسه با کشورها	مقدار	عنوان	
۱	۱	۱۲.۵	بانفت	رشد اقتصادی ^۱
۱	۷	۳.۳	بدون نفت	
۱۱	۵	۹	تورم ^۱	
۱۱	۱۰	۶۷۳۳	درآمد سرانه به دلار ۲۰۱۰ ^۲	
۱۱	۱۰ از ۱۰	۴۱.۲	سهم دولت از مخارج بهداشت ^۲	
۱۱	۷ از ۸	۲۸	مشارکت ۶۴-۵۵ (درصد) ^۳	
۱	۱	۱۸.۷	بیکاری زنان (درصد) ^۲	
۱	۳	۹.۶	بیکاری مردان (درصد) ^۲	
۱۱	۱۱	۴۴.۱	مشارکت ۱۵+ (درصد) ^۲	
۴	۶	۲.۱	کسری بودجه به GDP ^۴	
۳ از ۱۰	۳ از ۹	۴.۹	مستمری بازنشستگی به GDP ^۵	
۱۱	۱۰	۴۹ (متوسط)	سن بازنشستگی زنان ^۶	
۱۱	۱۰	۵۰	سن بازنشستگی مردان ^۶	
۱۱	۱۱	۰.۴۰	نرخ وابستگی ^۲	
۱۱	۱۱	۰.۰۵	سهم جمعیت ۶۵+ ^۲	
۱	-	۰.۹۳	نرخ جایگزینی ^۶	
۹	۵ از ۸	۱۹۵۶	متوسط حقوق ماهانه (ppp) ^۷	
۵	-	۱۸۲۰	متوسط حقوق بازنشستگی ماهانه (ppp) ^۷	

۱. نماگرهای اقتصادی بانک مرکزی، ۱۳۹۵

۲. بانک جهانی، آمار سری زمانی

۳. مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری نیروی کار، ۱۳۹۵

۴. بانک مرکزی، گزیده آمارهای اقتصادی، بخش مالی و بودجه

۵. برای به دست آوردن این شاخص، از جمع مستمری‌های پرداختی تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری استفاده شده است.

۶. نشریه آماری صندوق بازنشستگی کشوری، پاییز ۱۳۹۶ (آمار مربوط به تأمین اجتماعی در دسترس نبود).

۷. نشریه آماری صندوق بازنشستگی کشوری، پاییز ۱۳۹۶، ارقام مربوط به استفاده از ضریب تبدیل واحد پولی ملی به دلار (PPP) بر مبنای برابری قدرت خرید محاسبه شده است.

نتیجه‌گیری

مرور تجربه اصلاحات در ۱۰ کشور منتخب اطلاعات مهمی به‌دست می‌دهد. اگرچه این نتایج را به دلیل کوچک بودن نمونه نمی‌توان تعمیم داد اما می‌توان برخی الگوهای کلی را از آن برداشت کرد. خلاصه‌ای از این یافته‌ها را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

ثبات در اقتصاد کلان: اگرچه برای کشورهایمانند ترکیه، شیلی و آرژانتین اصلاحات بازنشستگی در شرایط عدم ثبات اقتصادی رقم خورده است اما برای سایر کشورها حتی در نرخ‌های رشد پایین نیز شرایط باثبات اقتصادی دیده می‌شود که این امر می‌تواند به پیشبرد اصلاحات کمک کند. علاوه بر این در اکثر کشورها به جز ترکیه و مکزیک نرخ تورم در دوره اصلاحات پایین بوده است.

تدریجی بودن: نکته مهم دیگر در تجربه اصلاحات کشورها تدریجی بودن این اصلاحات است به‌جز مورد شیلی در سایر کشورها اصلاحات پارامتریک به‌ویژه افزایش سن بازنشستگی به‌صورت تدریجی اعمال شده که این موضوع پذیرش اصلاحات را راحت‌تر کرده است.

گفت‌وگوی اجتماعی: گفت‌وگوی اجتماعی، دخیل کردن کارفرمایان و کارگران در فرآیند تصمیم‌گیری، آگاهی‌سازی عموم مردم از لزوم اصلاحات و تعدیل برنامه اصلاحات با نظر بازیگران این حوزه عاملی مهم در پیشبرد اقدامات اصلاحی است. مشاهده شد که حتی در کشوری مانند فرانسه و ایتالیا نیز در صورتی که نظر مثبت اتحادیه‌ها جلب نشود امکان پیشبرد اصلاحات وجود ندارد و تنها درباره شیلی اصلاحات توانست از بالا به پایی و بدون در نظر گرفتن نظرات مخالف پیش برده شود که این موضوع نیز ناشی از دوره خاص سیاسی حاکم بر این کشور در زمان اصلاحات بوده است.

بازنشستگی پایه در قالب کمک اجتماعی: مشاهده شد حتی در کشورهایی با سطح توسعه‌یافتگی نزدیک به ایران نیز حداقلی از درآمد برای سالمندان فاقد حقوق بازنشستگی در نظر گرفته شده است. در واقع نظام رفاهی در سیاست‌های سالمندی تنها محدود به حقوق بازنشستگی نیست. این موضوع باعث می‌شود نابرابری‌ها در بازار کار که در دوره‌های قبل وجود داشته است کم‌رنگ‌تر شود و بخشی از افراد که در دوره اشتغال از خدمات بیمه محروم بوده‌اند در سالمندی بتوانند از حداقلی از سطح رفاه بهره‌مند شوند. در سیستم رفاهی ایران این بخش نادیده گرفته شده است.

خدمات درمانی: سیاست‌های رفاهی در حوزه سالمندی ارتباط تنگاتنگی با سیاست‌های حوزه بهداشت و درمان دارد. اگر دولت‌ها نتوانند خدمات بهداشت قابل قبول‌تری ارائه دهند و سهم بیشتر هزینه به دوش افراد باشد، این صندوق‌های بازنشستگی هستند که برای تأمین سطح حداقلی از زندگی باید حقوق بالاتری پرداخت کنند. در کشورهای توسعه‌یافته سهم دولت در تأمین این هزینه به میزان قابل ملاحظه‌ای نسبت به کشورهای در حال توسعه بالاست. ایران در این زمینه وضعیت مطلوبی ندارد و شاخص آن مشابه با کشورها با درآمد پایین است

منابع

- انجمن بین‌المللی تأمین اجتماعی (ISSA): روند اصلاحات در کشورهای منتخب
- آگوستینوویچ، ماریا و کولو، یانوس، (۱۳۹۵)، «کاهش اشتغال و مستمری: مطالعه موردی مجارستان»، از کتاب مروری بر اصلاحات نظام بازنشستگی در کشورهای منتخب، ترجمه حسن یحیوی، تهران: موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.
- بانک جهانی، داده‌های سری-زمانی:^۱
- بانک مرکزی، گزیده آمارهای اقتصادی، بخش مالی و بودجه
- بانک مرکزی، نماگرهای اقتصادی، ۱۳۹۵
- دامینچک، انیسکا، (۱۳۹۵)، «سیستم بازنشستگی و اشتغال کارگران سالمند: چگونه ساختار انگیزشی تغییر می‌یابد؟ تجربه لهستان»، از کتاب مروری بر اصلاحات نظام بازنشستگی در کشورهای منتخب، ترجمه حسن یحیوی، تهران: موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.
- سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، (۱۳۹۶)، بازنشستگی در یک نگاه، ترجمه مریم حاج قربان، موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا، چاپ نشده.^۲
- سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، داده‌های سری-زمانی^۳
- فرارا، ماریوزو و جسوولا، متیو؛ (۱۳۹۵) «تغییر ساختار صندوق‌های مستمری ایتالیا: از بن‌بست سیاست‌ها تا اصلاحات جامع»، از کتاب مروری بر اصلاحات نظام بازنشستگی در کشورهای منتخب، ترجمه حسن یحیوی، تهران: موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.
- ماریر، پاتریک، (۱۳۹۵) «آیا جامعه هنوز در بن‌بست است؟»، از کتاب مروری بر اصلاحات نظام بازنشستگی در کشورهای منتخب، ترجمه حسن یحیوی، تهران: موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.
- ماریر، پاتریک، (۱۳۹۵)، «آیا اتحادیه‌ها همچنان مهم هستند؟» از کتاب مروری بر

۱. داده‌های مربوط به رشد اقتصادی، تورم، تولید سرانه (به دلار سال ۲۰۱۰)، درصد جمعیت زیر خط فقر (کمتر از ۵٫۵ دلار در روز به برابری قدرت خرید به دلار ۲۰۱۱)، سهم مخارج عمومی بهداشت نسبت به کل مخارج بهداشت، نرخ بیکاری (به تفکیک جنسیت)، نرخ مشارکت از این منبع گرفته شده است.

۲. داده‌های مربوط به بخش وضعیت فعلی بیمه‌ای کشورها از این منبع رفته شده است.

۳. داده‌های مربوط به نسبت مخارج بازنشستگی پرداختی به تولید ناخالص داخلی، مشارکت افراد ۵۵-۶۴ سال در بازار کار، بدهی بخش عمومی نسبت به تولید ناخالص داخلی، کسری بودجه، امید به زندگی در ۶۵ سالگی، نرخ جایگزینی از این منبع گرفته شده است.

اصلاحات نظام بازنشستگی در کشورهای منتخب، ترجمه حسن یحیوی، تهران: موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.

- مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری نیروی کار، ۱۳۹۵

- نشریه آماری صندوق بازنشستگی کشوری، پاییز ۱۳۹۶

- هویو، کاتیا، رولی، ماریانا، (۱۳۹۶) «اقتصاد سیاسی بازاصلاحات نظام بازنشستگی در شیلی و آرژانتین؛ به سوی حمایتی فراگیرتر»، از مجموعه مقالات نگاهی به سه دوره اصلاحات بازنشستگی در شیلی، ترجمه سمانه گلاب، تهران: موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا

- . Brook Anne-Marie and Whitehouse Edward, the Turkish Pension System: Further Reforms to Help Solve the Informality Problem, OECD Social Employment And Migration, Working

- OECD, Pension at a Glance, 2016

- The International Social Security Association: https://www.issa.int/en_GB/country-profiles)

تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان اندیشه
کوچه اندیشه یکم، پلاک ۲۹، طبقه دوم

تلفن: ۸۸۴۶۰۰۶۸ - ۲۱ دورنگار: ۸۸۴۵۸۶۱۵ - ۲۱

www.saba-psi.ir

info@saba-psi.ir